

TAPIO KAITAHARJU
YSTÄVIEN KESKEN

2019

Tapio Kaitaharju

YSTÄVIEN KESKEN

Tapio Kaitaharju
Ystävien kesken
2019

2. painos
e-kirja (PDF)

© Juha Kaitaharju

ISBN 978-952-7338-01-8

Kustantaja: Jukka I. Lindfors, Lammi

Lukijalle

Nämä pikku kertomukset ovat vähäisiä välähdyksiä niiltä näkymättömiltä tasoilta, jotka ympäröivät meitä luonnossa, ja – harvemmin – myös kotosalla.

Niiden kokeminen on tuonut mukanaan monenlaista iloa – ei vähiten siinä, että ne ovat suoneet tilaisuuden piipahtaa täältä joskus perin kalsealta tuntuvista tiedon maailmasta viisauden maailmaan.

Samoin on kertomuksen kirjoittaminen ollut mieluisa tehtävä siitä huolimatta, että koetun pukemisessa kertomusten muotoon ovat sanat tuntuneet perin puutteellisilta työvälineiltä.

Parempia ei kuitenkaan ole ollut saatavilla.

Koska kertomuksissa mainitaan useita kertoja eetterinen taso – eetteriruumis – on sitä syytä lyhyesti selvittää.

Ihmisellä, puulla ja yleensä kaikella elollisella on aineellisen tason – aineellisen ruumiin – kanssa jotakuinkin yhteneväinen eetterinen taso, joka antaa aineelle elämän.

Luonnonhengillä ei ole aineellista ruumista, mutta kylläkin eetteriruumis ja samoin tunneruumis kuten esimerkiksi ihmisellä ja puulla.

Luonnonhenkiä koskevat tapahtumat liikkuvat suureksi osaksi mainitulla eetterisellä tasolla.

Kouvolassa, toukokuun 10. päivänä 1981

Tapio Kaitaharju

SISÄLLYS

Lukijalle

Kotosalla 6

Kotihaltijoille Jouluna 1979

Vikkelälle Jouluna 1979

Juuritonttu

Vihreät asuinsijat

Pikkuinen vieras

Mitä sukua

Puron haltijatar

Savupirtistä

Kesämökillä 20

Tuvassa ja saunassa

Liisan tuvan tuntumassa 25

Vuosia sitten

Palaveri aavemetsässä

Koti peruskalliolla

Ladon vanha viisas

Emätalo ja autiotalo 35

Autiotalon saunatonttu

Autiotalon riihitonttu

Pakkasillan tarina

»Kukapa tietää»

Pettuleipää

Pakkasten tultua

Luostarin liepeiltä 45

Valamon suurhaltijat

»Sama se»

Rakkauskirje

Lapissa 54
Kukkaisvalssi
Tunturikoivikon keijut
Tuulispään laella
Tilapäistöissä
Katajalaakso
Elämää vuoren sisässä
Syntymisen ihme
Viestintuoja

I
KOTOSALLA

KOTIHALTIJOILLE JOULUNA 1979

Siitä on jo aika kauan
kait viisitoista vuotta
kun kahvistelimme Nilipirtillä
paluumatkalla Pokan kylästä
ja lappalaisten pyhästä Taatsista
missä kiviseitaan nojasi kelo
hopeanharmaana
ja korppi ronkui kelon latvassa.
Se ehkä kertoi jotain viestiä
lappalaisten hengille,
jotka viipyivät pyhän seidan
läheisyydessä
heille pyhässä paikassa.

Syyskuu kolkutti ovelle
ja jänkä Nilipirtin takana
hehkui ruskeana
auringon hipaistessa hyvin kaukana
matalien puitten latvoja.
Pirtin piisistä tuoksui iltaan
tervassavu
ja ylitse kuohuva kahvi.
Sisällä pirtissä luisti tarina
mutta ulkona kuuntelin yksinäni
surumielistä hiljaisuutta.
Ketään ei liikkunut tiellä
koska tie oli vasta äskettäin
raivattu ratsupolusta
autolla ajettavaksi.
Nyt siinä on pikitie
eikä jänkä hehku enää
yhtä puhtaan ruskeana.

Teihin en vielä silloin
saanut kosketusta
vain jonkinlaisen tunnun
jonka takana oli jotain
aina ollutta ja olevaa.
Vasta syksymmällä Kouvolassa
kiviseinien sisällä
näin teidät meille tulleina
sieltä Nilipirtiltä.

Taisin vähän itkeä
nähdessäni teidät
kun seisotte käsityksin
vähän pelokkaina
kiviseinien sisällä
juuri Lapista tulleina.
Ajatuksenne viipyivät
Nilipirtillä
sen surumielisessä
hiljaisuudessa.
Kysyitte kuitenkin
saisitteko jäädä meille
kotihaltijoiksi
kun tunsitte sen tehtäväksi
jonka olitte saaneet
jostain korkeuksista
ja syvyyksistä
joita nyt tunnen
vähän enemmän kuin silloin.

Joskus ihmettelen melkein ääneen
kuinka olette jaksaneet ja selvinneet
koska täällä meillä
ei aina ole rauhallista
vaan voimat ja vastavoimat
taistelevat.

Rakensitte ensin Lappia turvaksenne
etteritasolle
voidaksenne viihtyä paremmin
kiviseinien sisällä.
Vuosien mittaan olette muuttuneet
aina kirikkaammiksi
ja niin voimakkaiksi
että luotte suojaa
kodillemme ja meille.
Usein en teitä tavoitakaan
tunnen vain suojelevan
läheisyytenne ja siunaan teitä.

Tästä piti tulla pikku jouluruno
Tuhatyhdeksänsataaseitsemänkymmentäyhdeksän
Kotihaltijoille
ja samalla kiitos siitä
että olette viihtyneet meillä.
Pääsen varmaan pian eläkkeelle
koska vain vanhat selittävät
perusteellisesti
kuten minä nyt
kaiken Nilipirtiltä saakka
ja vanhat pääsevät eläkkeelle
saadakseen tilaisuuden selittää
vielä tarkemmin.

Nyt toivotan teille kummallekin
vain yksinkertaisesti
HYVÄÄ JOULUA
enkä enää toista numeroita
tuhatyhdeksänsataaseitsemänkymmentäyhdeksän
koska hymyilitte äsken
ihmisten rakkaudelle
viliseviin numeroihin.

VIKKELÄLLE JOULUNA 1979

Monta vuotta sitten
Jouluaaton aattona
soi ovikello
ja oven takana seisoi soma tonttu
tehty metsän katajasta
päässä punainen piippalakki
ja tappurasta parta ja tukka.
Se on vieläkin tallella
koska kataja kestää sisällä
noin tuhat vuotta.
Vain parta ja tukka
ovat harventuneet
ja lakin punainen vaalentunut.

Vasta illalla huomasin Sinut
olit tullut metsästä katajan mukana
ja seurannut sitä meille saakka
ja halusit jäädä.
Kysyin kotihaltijoilta
mitä mieltä he olivat.
Se sopi heille
ja Sinä jäit.
Sait myös nimen Pikku Vikkelä
eräältä ystävältämme
mutta nimesi muuttui vain Vikkeläksi
kun Maaäiti oli koskettanut Sinua
ja olit kasvanut suuremmaksi
ja vanhemmaksi ja viisaammaksi.

Tänään lähdimme joulutorille,
Sinä halusit lähteä seikkailulle
meidän mukaamme.
Vaihdoit ennen lähtöä vaatteita
monta kertaa talon tavan mukaan

ja pidit sitten lujasti kiinni
kassin hihnasta ja hypähtelit välillä
koska olit ensimmäistä kertaa
tällaisella retkellä.

Torilla oli niin paljon väkeä
ja värikkäitä tavaroita
että torin virallinen harmaa katosi
ja monet saattoivat hymyillä.
Mutta äkkiä Sinä istuit olkapäälläni
ja pidit lujasti kiinni.

Monet ihmiset pelottivat Sinua
koska hymy oli kuori heidän kasvoillaan
ja kuoren alla oli piilossa
kova ja julma ihminen,
joka voi raiskata luonnon.

Sinua ei voi pettää
koska näet kaiken kuoren alta.

Ostimme jotain puusta tehtyä
– puu tuntui hyvältä Sinusta –
ja monta kynttilää tytöltä
jonka pöydällä oli vain kynttilöitä.

Sanoit tytöstä:

»Hän on suloinen»
ja ujostelit kovin sanojasi.
Olit kuitenkin oikeassa
olin samaa mieltä kanssasi
eikä Aili pannut tätä pahakseen
koska hän on viisas vaimo.

Istuit olkapäälläni
ja aloit haihtua silmistäni
ihmisten vilinä ja värähtelyt
olivat vieneet voiman Sinusta
koska et ollut suojautunut
heitä vastaan.

Lähdimme kotiin ja toivuit matkalla.
Kotona Sinusta oli mukava katsella
kun istuimme kävelystä väsyneinä
torikahvilla ja iloitsimme
torin pumpernikkeleistä
koska sellainen on tullut tavaksi.

Nyt olen kirjoittanut Sinulle
Vikkelä
ja toivotan RAUHALLISTA JOULUA
ja koetan muistaa
mistä Joulun rauha on tullut
meille ihmisille
ja myös luonnolle.

JUURITONTTU

Alkusyksyyn 1979 mennessä oli valmistunut »Maaäidin kirjan»
käsikirjoitus. Olimme vuoden aikana ponnistelleet kovasti,
koska kirjoittaminen oli toteutunut muun työn ohella,
ilman siihen tarkoitettua erikoista aikaa.
Syystä olimme aika väsyneitä niinä alkusyksyn päivinä,
jolloin kustantajalta tulivat palstat luettaviksi.
Lukeminen oli sinänsä mukavaa ja helpottavaa,
oli soma nähdä työn tulokset kirjapainon jäljiltä.
Työstä se kuitenkin kävi. Istuimme keittiön pöydän ääressä,
Aililla edessään metrin mittaiset palstat
ja minulla käsikirjoituksen jäljennös, mitä luin, ja Aili seurasi tekstiä.
Luonnonhenkiä koskevan luvun käsittelyn aikana meillä kävi vieraita,
milloin metsistä, kotinurkilta, meriltä ja ilmasta
– aina kulloisenkin aihepiirin mukaisesti.
Ajatus on suuri voima, he olivat aikanaan auttaneet kirjoittamisessa
ja nyt lukemisessa syntynyt ajatus loi yhteyden
ja tavallaan lähetti kutsun tulla kuuntelemaan.

Loppupuolen luvussa »Kaksi kanavaa» kerrotaan niistä tapahtumista, missä metsätontut aloittivat suuren sotaretken vapauttaakseen luontoon kauan vangittuina olleita voimia auttamaan ihmiskuntaa ja luontoa niiden kriisien aikana, joita on tulossa ihmiskunnan harhaan menneen kehityksen vuoksi.

Tämän luvun alkuun päästyämme ilmaantui metsistä ehkä kymmenkunta metsätonttua.

Hiljaisesti he ilmestyivät ja asettuivat kotoisasti kuuntelemaan.

Toiset istuivat pöydän reunalla, toiset ikkunan alla olevan astiakaapin reunuksella.

Alussa kerrotaan metsätontuista.

Sen luettuani kysyin, olenko nyt oikein ilmaissut tapahtumat.

Syntyi hetken hiljaisuus. Sitten yksi heistä sanoi rauhallisesti:

– Olemme jo hyväksyneet sen.

Nolo juttu. Hänen äänessään oli niin hienoa metsän leikkimielttä, etten sentään vajonnut maan rakoseen.

Ailikin vielä huomautti, että noin siinä käy kun kerjää hyväksymistä.

Lukeminen jatkui.

Yleensä rauhalliset ja maltilliset vieraamme olivat selvästi jännittyneitä.

Joku kallisti päätään, joku kumartui eteenpäin

ikään kuin paremmin kuullakseen,

vaikka ajatuksen tavoittaminen käy päinsä

ilman sellaisia aineelliseen tasoon kuuluvia toimenpiteitä.

Jännityksen syy selvisi pian. Luin alalukua »Viesti Lemuriasta».

Käsikirjoituksessa luki »juurirotu», mutta palstassa »juuritonttu».

Latojalta olivat menneet tontut ja rodut sekaisin,

missä ei kyllä ole ihmettelemistä.

Metsätontut ratkesivat riemuun. Yleensä pidättyväiset ja rauhalliset ystävämme osoittivat vilpittömästi ja avoimesti, kuinka aidolla tavalla

pieni lipsahdus oli koskettanut heidän huumorintajuaan.

– Maha tulee kipeäksi, sanoi yksi heistä,

istuen kippurassa pöydän kulmalla vatsaansa pidellen.

VIHREÄT ASUINSIJAT

Joitakin päiviä sitten tuli Pohjoiselta Jäämereltä jonkun suuren merenhengen kosketus. Sillä kertaa ei enemmästä ollut kysymys, vain etihisestä, kuten Lapissa sanottaisiin.

Tänä aamuna hän tuli itse meille,
mutta koska muut toimeni eivät silloin sallineet
hänen mukaansa lähtemistä, hän poistui
ja palasi nyt illan suussa uudelleen.

Hän on hyvin suuri ja voimakas,
ja hänessä oli erityistuntuna Jäämeren pohjoisimman osan värähtely.
Lähdimme matkaan.

Vasta Tanskan salmien jälkeen laskeuduimme mereen
– ehkä hän ei olisi tuntenut oloaan kotoiseksi pienissä sisämerissä.

Aikaa tähän siirtymiseen ei voi mitata kellolla,
koska lähdön hetkellä on jo määräpaikassa.

Hän halusi kulkea meren sisässä loppumatkan osoittaakseen minulle,
millaisessa tilassa Pohjanmeri oli ihmisen tunkeuduttua
sinne öljynporauslauttoineen. Kuljimme hitaasti
ja tapasimme kulkiessamme välillä paikallisia merenhenkiä.
Sain sen tuntuman, että monet heistä olivat aikeissa lähteä etsimään
uutta merta uudeksi asuinsijakseen.

Tällaisen päätöksen tekeminen tuntuu merenhengille olevan vaikeata.

Rakkaus kotimereen sitoo heitä vielä enemmän
kuin maan luonnonhenkiä kotiseutuunsa.

Pohjanmeri tuntui levottomalta ja ärtyneeltä, ja tämä kaikki säteili
merenhenkiin ja teki heidät vastaavasti levottomiksi ja ärtyneiksi.

Meren hämäryydestä katsottuina öljynporauslautat näyttivät
jättiläishämähäkeiltä, jotka joukolla imivät elämännestettä
suuresta yhteisestä saaliistaan.

Merenpohjan tuntumassa oli levottomuus suurin,
kiinteä aine tuntui värisevän ja vapisevan.

Pohjanmeri jäi taakse ja meri muuttui levolliseksi.

Pian olimme pohjoisen mannerjäätikön alla,
värähtelyltään erikoisessa merenalaisessa seudussa.

Eetteritasolla siellä ei ollut pimeää, vaan jäänvihreä loiste valaisi kaiken,
myös aineen siltä tasolta katsottuna.

Hiljaista, rauhallista on hänen asuinsijoillaan.
Myös merenpohja on levollinen.
Liikuimme varmaan hyvin laajoilla alueilla.
Mannerjäätikkö yläpuolellamme oli hiljalleen joutumassa häiriötilaan.
Hän osoitti huolensa aiheen: mannerjäätikköön oli syntynyt
lukuisia uusia halkeamia, kirkkaita halkeamia,
joista monet näyttivät ulottuvan jääkentän merenalaisesta alareunasta
ilmatilassa olevaan yläreunaan saakka.
Tarkemmin katsottuna noista halkeamista saattoi
ehkä kolmannes olla aineellisella puolella
ja loput vasta kehityksessä jään eetterisellä olemispuolella.
– Mikä ne on aiheuttanut? kysyin häneltä,
kun hän vaieten seurasi tutkimustani.
Hän puisti päätään.
– En tiedä, teidän tiedemiehenne tietävät.
Vaikutti siltä, ettei häiriön aiheuttaja ollut merensisäinen,
koska värähtely siellä tuntui rauhalliselta ja tasapainoiselta.
– Ovatko ne vanhoja?
Hän mietti vähän aikaa ja sovitti sitten
ajatuksensa maalliseen aikamittaan.
– Kaksikymmentä vuotta sitten niitä alkoi ilmaantua.
Koskettelin vielä jääkenttää.
Tuntui siltä, että jokin muu kuin itse meri oli aiheuttanut jännitystilat.
Hiljaista, rauhallisen vihreää on hänen asuinsijoillaan.
Hänenkin vuokseen toivoisin, että hänen kotinsa vankka katto kestäisi.

PIKKUINEN VIERAS

Arkinen taakse jäänyt työpäivä ei juuri eronnut muista samankaltaisista.
Tuntui helpottavalta jättää työhuoneen levottomat puhelimet
ja kävellä kotiin hiljaisinta reittiä.
Tavan mukaan söimme kahtisin päivällistä kotiin tuloni jälkeen.
Kesken perunan kuorimisen välähti näkyviin aukaistuna
Axel Munthen kirja »Huvila meren rannalla»,
ja samassa istui pöydän viereisen kaapin reunalla pikkuinen tonttu.

Ehkä parin vaaksan mittainen.
Hänestä Munthe on maininnut kirjassaan kertoessaan Lapin matkastaan.
Hyvän tovin hän istui siinä hiljaa ja tarkasteli minua.
Pitkän iän tuoma viisaus loisti hänen silmistään.
Kaappi ja seinä hämärtyivät hänen takanaan.
– Pienet tulevat suuriksi ja suuret pieniksi,
sanoi hän sitten hiljaa ja rauhallisesti.
Elämän ja sen lakien ymmärrystä,
mutta myös murhetta oli hänen äänessään.

PURON HALTIJATAR

Takavuosien kävelymetsä oli hämmästyttävän lähellä luonnontilaa
ollakseen kaupungin liepeillä.
Neljännestunnin rauhallinen vaellus kapeaa polkua pitkin
johti kuusikkoon, missä puikkelehti puro.
Keväällä villinä kohisten,
kesällä kivi- ja sorapohjalla vähävetisenä kirkkaasti solisten.
Vähän veden aikana oli puro helppo ylittää,
koska vesi polun kohdalla miltei katosi astinkivien väleihin.
Pienet kuohulautat pyörivät pienissä suvannoissa,
rehevät saniaiset kumartuivat veteen saakka.
Ylityspaikan läheisen mutkan pikku putouksen oli valinnut
olinpaikakseen hyvin hento ja nuori haltijatar.
Kaunis, kirkas ja juuri siihen paikkaan sopeutunut.
Talvet hän nukkui, ja heräsi lumien sulamisen aikoihin Maaäidin sylistä.
Jonakin syksynä vedettiin metsään lukuisia linjoja,
ja seuraavana keväänä sinne jyrisivät raskaat työkoneet.
Kaivinkoneen leuat oikaisivat puron mutkat palvelemaan
kunnallistekniikkaa, sopeutumaan kerrostalojen juroon rivistöön.
Puron kirkas vesi muuttui pysyvästi sameaksi.
Tänä iltana välähti jostain syystä mieleen puron hento haltijatar.
Missä hän mahtaa olla?
Muiden luonnonhenkien tavoin hän oli muuttanut seudulta pois,
koska elämisen mahdollisuudet olivat kadonneet.

Hänen uusi olinpaikkansa oli metsässä varsin kaukana
– seudulla, missä värähtely oli hänelle liian voimakasta.
Se kulutti hänen voimiaan sillä tavalla,
ettei näin syntynyt vajuus hänessä enää täyttynyt.
Viimeinen tunnetason ajatus oli suuntautunut
kadonneeseen kotiseutuun ja sitä kautta tänne kirjoituspöydän ääreen.
Viimeiset rippeet hänen olemuksessaan hajosivat
ja sulautuivat takaisin Maaäitiin.
Hänen tapauksensa oli myös syvästi inhimillinen.
Siinä kuvastuivat ne lukemattomat nuoret hennot ihmiset,
jotka eivät jaksa kestää luomamme elämän kovuutta.
Tiedon kaivinkoneen teräsleukoja,
jotka oikovat heissä asiallisen suoriksi puron luovat iloiset mutkat.
Ja niin samenee puron kirkas vesi.

SAVUPIRTISTÄ

Pikkupoikana vietin joitakin koulukesiä
ystävällisten sukulaisten luona Kaavin pitäjän laitamilla.
Heidän asumansa pirtti oli mutkaisen taipaleen takana,
ja viimeksi piti sinne soutaa veneellä lahden poikki.
Heidän elämäntapansa oli vaatimatonta
ehkä sikäläisenkin mittapuun mukaan
ja kenties juuri kaikessa yksinkertaisuudessaan vetoavaa.
Pirtti oli avara, veistetty kauan sitten jyhkeistä hirsistä savupirtiksi.
Uuden ajan vaatimusten mukaisesti oli savuräppänät tukittu
ja kiukaan paikalle rakennettu luonnonkivistä liesi,
jonka keskiosan syvennyksessä taisi palaa ikuinen tuli,
tai ainakin tuhkan alta löytyivät hehkuvat hiilet.
Liuskakivistä muurattu hormi nousi tulipesän eteläpuolelta.
Siinä ei ollut savupeltiä, vaan taivaalle saattoi esteettä kurkistella
silloin kun tuli paloi pienenä.
Pirtissä oli öisin jännittävää pysytellä hereillä niin kauan kuin kykeni.
Kiiltomustien seinähirsien rakosissa sykki öinen elämä:
jokin kovakuoriainen tikitti siellä vaarin taskukellon lailla.

Huutomatkan päässä oli kaksi jo käytöstä hylättyä savupirttiä.
Hiljaisina ne katselivat korkealta rantatörmältä järvelle.
Toisen katto oli jo romahtanut sisälle, mutta silti niissä tuntui sykkivän
jokin salaperäinen ja vähän alakuloinen näkymätön elämä.
Siellä oli somaa viettää yksinään tuntikausia.
Helpointa se oli silloin,
kun oli ohranleikkuussa nirhaissut sirpillä haavan sormeen.
Riepu sormessa oli pääsylippu savupirttien maailmaan.

Marja hankki jokin aika sitten kangaspuut.
Ne pystytettiin piharakennuksen pikkutupaan, hiljaiseen ja rauhalliseen.
Jonakin iltana kirjeitä kirjoitellessani alkoi työkammioni tuntu muuttua.
Jotain vanhaa, kaukaista ja miltei kalevalaista tiivistyi kiviseinien sisälle.
Siinä hän sitten oli, kotihaltija hylätystä savupirtistä
lähes viidenkymmenen vuoden »eron» jälkeen.
Tunnussa oli nyt jotain samaa, mikä oli aikanaan koskettanut
pikkupoikaa ja jättänyt häneen oman jälkensä.
Hän hymyili ja oli sitten samassa tutkimassa
Marjan kangaspuita ja pikku tupaa.
Hyvältä siellä tuntui, ja niin hän jäi sinne siirtyen
tavallaan menneestä ajasta vastaavanlaiseen nykyaikaan.

MITÄ SUKUA

– Olemmeko peikkoja vai menninkäisiä?
Ystävälliset, vihertävää loistavat silmät tarkastelivat minua
täällä Kouvolan työhuoneessani.
Lämmintä luonnon huumoria säteili hänestä ja hänen perheestään.
Vaimo ja kaksi lasta, ujoja ja hiljaisia ainakin näin kylässä käydessään.
Eilen illalla he tulivat ensimmäisen kerran,
mutta en jaksanut enää heistä kirjoittaa,
koska päivän kulkeminen korpimaisemassa
Yleisradion ystävällisen tyttären kanssa raukaisi.
Jylhänkauniissa paikassa on teidän kotinne,
ja vahvaa tekoa se on näin ihmisen aineelliselta tasolta katsottuna.

Mannerjäätikkö lienee aikanaan siirtänyt jyhkeän paaden
jostakin luonnon suurista varastoista paikalle, missä nyt kasvaa ikäkuusia.

Silti paikka ei ole synkkä, vaan jylhä.

Tupanne aineellinen katto on peitetty
monen vihreällä ja ruskealla sammaleella,

jokunen pieni koivu kasvaa siellä

ja pystysuorissa seinissä riippuu joitakin kallioimarteita.

Hiljaista, rauhallista.

Tunnustelin silloin pitkään, voisiko teitä häiritä.

Jotain supatusta kuului sisältä, ja sitten sanat tai vaikutelma siitä,
että meillä oli hyvä tarkoitus.

Niin sitten poistui verho,

ja siellä omassa kodissanne te koko perhe olitte.

Hämillänne, mutta ystävällisinä ja luottavaisina.

Omasta puolestanne valmiina tekemään luonnon säilymisen puolesta
sen, minkä saatatte tehdä.

Eilen illalla esitit kysymyksen ensimmäisen kerran ja vastasin Sinulle:

– En tiedä.

– Emme mekään tiedä, vastasit, ja teidän kaikkien silmät loistivat
kuin vihertävät tähdet taivaalla.

Sitten kysyit:

– Missä hän on? ja tarkoittit Yleisradion tytärtä.

– Hän on mennyt omaan kotiinsa.

Nyökkäsit hyväksyvästi, ja koti-ikävä alkoi tuntua
teissä kaikissa voimakkaana.

Vielä vaihdoimme muutamia ajatuksia

ja sitten olitte äkkiä omassa kodissanne.

Samoin katositte juuri nyt,

käytyänne täällä vierailulla toisen kerran.

Kiitos käynnistänne.

II KESÄMÖKILLÄ

TUVASSA JA SAUNASSA

Ennen alkua

Kesä hymyili lämpimästi. Vesi oli uintikelpoista, aurinko kimalteli rantaveden vireissä ja sudenkorenon siipien sateenkaaren väreissä.

Kesämökin väki oli sisällä ja pihamaa tyhjä.

Yksinäni korjailin laiturin kaidetta kiirettä pitämättä,
ja ihmettelin suvisen arkipäivän hiljaisuutta järvellä.

Kesken kaiken panin vasaran laiturille
ja lähdin ilman näkyvää syytä toisen laiturin suuntaan.

Se oli parinkymmenen metrin etäisyydellä,
näkymättömissä vähäisen harjanteen takana.

Melkein vedenpinnan tasalle rakennetun pienen laiturin päällä
makasi Kuopus vatsallaan.

Kasvot olivat kokonaan veden alla ja kädet haroivat turhaan tukea etsien.

Päätään hän koetti nostaa veden pinnan yläpuolelle,
mutta kaksivuotiaan voimat eivät siihen enää riittäneet.

Hetkessä olin laiturilla ja nostin hänet pystyyn.

Vettä hän ei vielä ollut vetänyt keuhkoihinsa,
siitä hetkestä hänet ehkä oli erottanut viisi tai kymmenen sekuntia.

Ei hän ollut edes säikähtänyt,

hengitti vain kiivaasti happivajauksen täyteen.

Nauroimme yhdessä hänen vettä valuvaa mekkoaan,
ja sitten kipitti karkulainen sisälle saamaan kuivaa päälleen.

Kopistelin kaidetta kuntoon ja mietin samalla,
mikä voima oli saanut minut liikkeelle kesken kaiken.

Kaide valmistui, mutta vastaus kysymykseen tuli
vasta runsaan kahdenkymmenen vuoden kuluttua
saatuani ensimmäisen kerran kosketuksen teihin,

kesämökin kotitonttuihin.

Kiitos.

Saappaat

Selvittelin laiturilla verkkoja kalaretken jälkeen.

Aili tuli kysäisemään, tarvitaanko apua.

Saatuaan myöntävän vastauksen palasi hän sisälle vetämään jotain lämmintä ylleen ja tuli sitten uudelleen verannalle.

Vähän ihmeissään hän sanoi:

– No, täällähän ne saappaat jo ovat. Sinäkö ne tänne lennätit?

– Mitkä saappaat?

Hänen saappaansa olivat sillä välin ilmaantuneet verannalle sille paikalle, missä hän hetki sitten oli seisonut.

Hänellä oli ollut tarkoituksena noutaa ne saunan eteisestä, minne verannalta katsottuna johtaa ovi seuraavan talonnurkan takaa.

Mitä oli tapahtunut?

Itsestään eivät saappaat olleet sinne tulleet,

sillä samassa vilahti näkyvillä

kotitontun soma emäntä harmaassa hamosessaan

ja niiaa niksautti somasti niin kuin tytöt tekivät vanhaan hyvään aikaan.

Kehittyneillä luonnonhengillä on mahdollisuus

aineellisen tason tekoihin silloin,

kun olosuhteet niihin tarvittavan energian saamiselle ovat soveliaat.

Tutkistelimme, miten hän oli mahtanut menetellä.

Saunan eteisen ulko-ovi oli raollaan vain sen verran

kuin lukon salpa salli, eli peukalon mentävästi.

Saappaat eivät siitä rakosesta olleet mahtuneet.

Hänellä oli ollut valittavanaan toinen kahdesta menetelmästä:

hajottaa saappaiden aine, joka on vain yksi energian olomuoto,

ja koota se uudelleen verannalla,

tai sitten kerätä itseensä niin paljon ympärillä olevaa energiaa,

että saappaiden siirtäminen ja oven raottaminen

ja jälleen sulkeminen on tullut mahdolliseksi.

Jälkimmäinen menetelmä oli varmaan tässä tapauksessa yksinkertaisempi ja joutuisampi, mutta asian perinpohjainen selvittely ei sitten enää tuntunut tarpeelliselta.

Kaksi valoa

Viimeisin sen kesän mökkiretkistä sattui
samanaikaisesti ensimmäisen syysmyrskyn kanssa.

Tuuli rytyytteli vanhaa mökkiä,
jota sentään suojasivat rannan isot tervalepät ja vanhat petäjät.
Saunan jälkeen kuuntelemme ulkoa tulevaa mahtavaa musiikkia.

Tuli loimotti takassa,
ja huonetta valaisi katosta riippuva satavuotias öljylamppu.
Kotitonttu näkyi hetken takan luona.
Hän arvioi takan korjauksen viivästyminen vaikutuksia ja huomautti:

– Ei vaarallinen.

Hän kuulosteli hetken ja nyökäytti:

– Tulee vieras.

Kurkistin ovesta ulos, mutta tuuli siellä vain mellasteli.

Odottelimme, ja vieras tulikin toisilta tasoilta.

Meitä ja tilannetta tunnustellen ilmaantui huoneeseen
tuntematon luonnonhenki.

Hän oli kotitonttuja pienempi ja värähtelyltään toisenlainen.

Tuntui siltä, ettei hän kovin kaukaa ollut.

Sitten hän katosi ja palasi pian perhe mukanaan.

Vaimo ja kaksi somaa pikkuista, hyvin ujoina ja arkoina.
Heidän kotinsa näytti olevan saaren toisen rannan jyrkän kallion sisällä.

Mahtavalla paikalla, edessä avara ja syvävetinen selkä,
takana vankka metsä.

Enempiä ei siinä tapahtunut, mutta myöhemmin illalla
hän ilmaantui yksinään uudelleen jotakin loistavaa kädessään.

Samassa hän oli pöydän päällä ja asetti lampun öljypesään
rauhallista eetteritason valoa säteilevän energialatauksen,
nyökkäsi ja palasi perheensä luokse.

Energian hän oli tiivistänyt omasta kotikalliostaan.

Rauhoittavasti, samalla kertaa sekä viileästi että lämpimästi
se sieltä säteili antaen oman tasonsa voimaa huoneessa oleville ihmisille.

Lataus purkautui parisentoisena vuorokautta.

Hiljalleen sen eetteritason loiste väheni ja tuikahti sitten viimeisen kerran.

Saunan puolella

Mökin korjaustöiden aikana kävimme kerran
kylpemässä ystävällisen naapurin luona.

Hänen saunansa oli soman kotoinen, katto ja seinät
tummiksi pinttyneet vuosien noesta.

Seuraavana aamuna tapasin omassa saunassamme pienen tontun.

Hän istui mietteliäänä lauteilla.

Siinä selvisi, että hän oli lähtenyt naapurin saunalta meidän mukaamme.

Ei edellisen työpaikan kehnouden tai väen epäystävällisyyden takia,
vaan jostain tietämättömästä syystä.

Vähän hämillään hän oli,

koska hänen nuttunsa ja kasvonsa olivat nokiset edellisen paikan jäljiltä
ja oman saunamme seinät hohtivat jo puunpuhtaina.

Sanattomasta sopimuksesta hän jäi sitten saunatontuksi.

Nokinen nuttu vain on hävinnyt.

Kesämökin kotitontut ovat valveilla vuodenajasta riippumatta,
mutta saunatonttu on ainakin tähän saakka nukkunut talvet.

Viime talvena johonkin aikaan tuli kevät mieleeni
ja siihen liittyen jokin saunaan kuuluva yksityiskohta.

Tämä ajatusenergia herätti saunatontun ja veti hänet meille kaupunkiin.

Silmät sikkarallaan hän kuiskasi:

– Onko jo kevät?

– Ei, mene vaan nukkumaan.

Hän nyökäytti tyytyväisenä,

mutta jo unesta havahtuneena hän halusi viipyä vähän aikaa
meillä ennen hetkessä tapahtuvaa paluumatkaa.

III

LIISAN TUVAN TUNTUMASSA

VUOSIA SITTEN

Joskus ajattelen, että elämäni parhaimpia hetkiä ovat ne, jolloin pilkon saunapuita omalla kesämökillä tai jossain muualla.

Ei mitään ajatuksia, ei elämän tavoitteiden muistamista, ei voimien eikä vastavoimien taistelua. Ei mitään.

Vain kirves ja hakkuupölkky, jonka päällä saunapuu on halkaistavana.

Oksasta havupuu ja lehtipuu oksan vierestä.

Näissä olemattomuuden tunnelmissa vaeltelin yksinäni monta vuotta sitten Liisan tuvan takaisilla kukkuloilla.

Kevät oli parhaimmillaan, lukuisat laululinnut kilpailivat ja joukkoon kiilautui karhea variksen vaakkuminen.

Koivut olivat kasvattaneet hiirenkorvat pieniksi lehdiksi, haapojen heräävä elämä pursui luovan ruskeana eilisten turvonneiden silmujen paikalla.

Saunapuuntekijän vaistot kavahtivat hereille.

Edessäni seisoivat valtava pystyyn kuivunut kuusi elävien puiden keskellä.

Kuori oli paikoitellen haljennut ja sen rakosista pilkisteli terve, pinnaltaan ruskeaan vivahtava puuaines.

Oksista olivat neulaset karisseet kenties muutama vuosi sitten.

Latva oli korkeammalla kuin muiden lähiympäristön kuusien.

Näky oli uljas, mutta samalla masentava

– halasin kuusta ja sormenpääni jäivät kauas toisistaan.

Liisan tuvalla oli vain pieni naistenkirves ja eläkkeelle siirtynyt halkosaha.

Mitään ei ollut tehtävissä. Työn suorittaisi ehkä jonakin syksynä talven tuloa valmisteleva syysmyrsky.

Elämä oli puusta kadonnut, ehkä lopullisesti siinä vaiheessa, kun kuivuminen oli päättynyt. Jäljellä oli vain puuaines.

Tämä tapaaminen oli kuitenkin herättänyt minut unesta, oivallus luonnon tutkimisesta jollakin uudella tavalla oli myös välähtänyt.

Puusto kukkulalla oli monilajista, samoin tuntui siellä liikkuvan monentasoisia luonnonhenkiä.

Monet katajat näyttivät olevan harvinaisen vanhoja, toiset suoran ryhdikkäitä ja toiset vääntyneet lukuisille mutkille.

Luonteeltaankin ne tuntuivat olevan toisistaan poikkeavia,
mutta kaikissa niissä oli ikään kuin piilevänä vanhaa viisautta.

Kaikista niistä tuntui myös huokuvan sanaton ilo siitä,
että koskettelin partaisia runkoja
ja koetin saada niihin sanallisia ajatuksia muodostavaa yhteyttä.
Kun kosketin yhtä, oli kosketettava myös muita lähellä olevia.

Muutaman kuusenmitan päässä kuivuneesta tapasin
lähes yhtä suuren elävän kuusen.

Sen alaoksat ulottuivat maahan saakka
ja muodostivat rungon ympärille kodan,
jonne saattoi päästä kääntämällä syrjään pari oksaa.
Hyväilin rosokaarnaista runkoa ja tavoitin melkein välittömästi
kuusen kehittyneen henkisen olemispuolen
uudella, aikaisempaa täydellisemmällä tavalla.

Kuusen eetterinen olemispuoli näkyi selvänä ja kirkkaana,
se näytti tunkeutuvan maan sisälle
ja siellä alaspäin paljon syvemmälle kuin minne sen juuret ulottuivat.
Sen henkisestä olemispuolesta huokui viisautta ja hienoa huumorintajua,
mikä sinänsä on viisauden veli.

Keskustelua ei syntynyt, koska sillä kertaa ei ollut tarvetta siihen.
Kun lähdin jatkamaan matkaa,
erkaantui kuusesta siihen kuuluva luonnonhenki mukaani
ja antoi minulle voimansa.

Tämän tapahduttua sai luonnonhenki itselleen uuden voiman
ja palasi takaisin kuusen yhteyteen.

Seuraavana päivänä lähdin näyttämään Ailille samoja paikkoja.
Menimme molemmat kuusen alle ja kosketin sitä.
Se tuntui odottaneen meitä ja sanoi hyvin syvällä
ja ikään kuin jymisevällä äänellä selkeästi sanat:

– Ei mikään peikonpuu.

Olin ymmälläni, en ymmärtänyt mitä sanoilla tarkoitettiin.

Kerroin sanoman Ailille ja häntä nauratti:

– Taitaisi olla vaikeaa sijoittaa sitä huoneen seinälle.

Peikonpuu on väkkyräinen pihlaja,
joka on kotona työhuoneeni seinällä
muistuttamassa ajattelemattomuudestani.

Olin sen taittanut ollessamme monta vuotta sitten talvella hiihtelemässä,
tutkimatta, onko sen taittaminen luvallista
vai onko se jonkun luonnonhengen pyhitetty nimikkopuu.
Kuusesta tuli välähdyksenomainen vaikutelma – se on sinulle hyväksi.
Katsahdin ylöspäin, rungolla oli sitkostunut pihkapisara.
Suussani siitä tuntui irtoavan jotain kätkeytyä, virkistäviä voimia.
Kuusen henkisen olemispuolen tuntu muuttui murheelliseksi,
samoin siinä oli huolta koko luonnon
ja siten myös ihmisten tulevaisuudesta.
Suurella rakkaudella se sanoi:
– Puhuthan puolestamme.
Sen lupasin.
Lähdimme hiljalleen kävelemään. Aili kysäisi:
– Mitenkähän kuusi voi tietää peikonpuusta?
Kuusi tavoitti vielä minut:
– Sana kulkee.
Luonnolla on omat tiedotuskanavansa.
Ne toimivat omalla aaltopituudellaan,
kaukana ihmisten tietokanavien ulottuvilta.
Liisan tupaan palatessamme minua ojennettiin
oikein luonnonmenetelmällä.
Menin toisen ison kuusen luokse, hyväilin sitä
ja kysyin, onko se peikonpuu.
Omasta mielestäni olin aika vitsikäs.
– Ei aina samoja juttuja, sanoi kuusi hyvin kumealla äänellä.
Äänessä oli sopiva määrä hymyä,
etten olisi tuntenut itseäni liian noloksi.

PALAVERI AAVEMETSÄSSÄ

Liisan tuvan takametsästä kaadettiin puita kolmisen vuotta sitten.
Ajalle ominaisten sääntöjen mukaisesti paikalle syntyi
laajahko avohakkaus, mikä merkitsi sekasortoista tilaa
myös silloisen uhkean luonnonmetsän lukuisille luonnonhengille.

Paniikinomainen tilanne ratkaistiin poikkeuksellisella tavalla:
vaikka puusto oli kaadettu,
vahvistettiin puiden eetterisiä muotoja toistaiseksi niin paljon,
että luonnonhenkien kannalta jäi metsä entiselleen.
Eetteritaso on heille merkittävin,
aivan vastaavasti kuin aineellinen taso ihmisille.
Sellaisena on metsä seisonut nämä vuodet.
Tavallisin silmin katsottuna tavanomainen kolkko avohakkaus,
mutta eetteritasolla – luonnonhenkien tasolla –
seisoivat siellä edelleen valtapetäjät ja ikikuuset.
Oudon jähmeä ja eloton metsä kyllä oli, melkein aavemetsä.
Luonnonhenkiä tämä elottomuus ei kuitenkaan tuntunut kiusaavan,
vaan he jatkoivat entistä elämäänsä kotometsässään.
Kevät on rynnistänyt viimeisen parin viikon aikana suurella voimalla,
mutta pari päivää sitten talven 1981
takajoukot tekivät yllättävän vastahyökkäyksen.
Sen seurauksena syntyi sekasorto:
yöpakkanen kiilasi yli kymmeneen asteeseen,
päivällä paistoi aurinko ja satoi lunta samanaikaisesti.
Aavemetsän luonnonhenget – nekin, joiden tehtävä
alkaa varsinaisesti vasta kasvutapahtumasta – olivat hereillä.
Metsässä oli aika lailla painostava tuntu,
aikaisemmalta ajalta tuntematon.
Lähempi tarkastelu osoitti,
että sankka metsä oli alkanut ajautua tasapainottomaan tilaan.
Tämä aiheutti luonnonhengille vaikeuksia.
Pysähdyimme Ailin kanssa korkeimman paljaan mäen laelle.
Siellä oli kaksi tai kolme luonnonhenkeä odottamassa.
Hieman anteeksipyytävän näköisinä he kysyivät:
– Voisitko auttaa?
He olivat tulleet siihen tulokseen, että metsä pitäisi purkaa
ja uuden tulisi kasvaa tilalle sille kuuluvien lakien mukaisesti.
Aavemetsä alkoi olla aavemetsä myös heidän kannaltaan katsottuna.
Pyyntö toteutui. Hiljalleen alkoivat ikihongat ja aarnikuuset
eetterisellä tasolla sulaa, ne vaipuivat mutkitellen ja vaiheittain
kasaan ja sulautuivat Maaäitiin. Painostava tuntu hävisi samalla.

Entisen aavemetsän toimeliaat luonnonhenget
eivät työskennelleet virkamiestasolla
– heti purkamistapahtuman jälkeen heitä oli
toistakymmentä koolla kuin käräjäpaikalla. Intoa huokui heistä.
– No, mitäpä nyt?
– Töitä, toimenpiteitä.
– Onko jo päätöksiä?
– Illalla saat kuulla.

Nyt on ilta. Kevään kuulakkuus viipyy ulkona
ja kuvastuu koivujen rungoista aavistuksen verran violettina hohtona.

Palaveriin osallistuneet ystäväni ovat tässä läsnä.
Vähän ymmällä ja noloina, mutta minä sellaisena heitä enemmän.
Palaveri, neuvonpito – sellaisia *ei tarvita*, kun kysymys on metsän
ja yleensä luonnon kasvutapahtumasta.

Töitä ei siellä tarvitse jakaa eikä niitä organisoida,
ei valvoa töiden suorittamista eikä kehitellä jälkepäin
suunnitelmia ja toimenpiteitä tehtyjen virheiden oikaisemiseksi
ja niiden estämiseksi tulevaisuudessa.

Sellainen kuuluu vain ihmisille, ei luonnonhengille,
jotka eivät toimi järjen vaan viisauden avulla.

Viisaus sisältää kaiken – myös sen,
ettei tällainen neuvonpito kuulu lainkaan heille.

Mikä sitten oli saanut luonnonhenget pitämään palaverin?
Mietiskelin asiaa. Syyn moiseen hairahdukseen ei voinut olettaa
olleen heissä, vaan minussa, toisessa osapuolella.

Omasta, sopimattomalla tavalla harhateille joutuneesta
virkamiiehen ajatusenergiastani siinä oli kysymys.

Päivän mittaan olivat nimittäin mielessäni
silloin tällöin välhdelleet monet pidetyt ja vielä pitämättömät,
almanakkamerkintöjen mukaan vuoroaan odottavat palaverit.

Huonolla menestyksellä olin niitä hätistellyt pois mielestäni.
Ystävälliset luonnonhenget olivat siepanneet tämän ympärilläni
leijuneen ajatusenergian ja omineet sen itselleen kuuluvaksi.
Tavallisissa oloissa ei varmaankaan näin olisi päässyt tapahtumaan,
mutta aavemetsään hiipinyt epätasapaino oli vaikuttanut heihin
ja samentanut heidän viisautensa.

KOTI PERUSKALLIOSSA

Liisa kertoi tarvitsevansa muutamaksi päiväksi ikääntynyttä talonmiespariskuntaa, joka olisi kohtalaisen luotettava eikä tekisi liikaa talon töitä hänen poissa ollessaan.

Koska toimenkuva sopi meille,
sulloimme kasseihin saappaita ja rukkasia
ja majoituimme Liisan tupaseen muutamaksi päiväksi.

Hiljaisuus siellä soi aluksi korvissa
turhantärkeän pikkukaupungin jälkeen.
Soma oli rakentaa takkaan leiskuva tuli.

Siinä harvakseltaan tarinoidessamme havaitsin,
että olimme saaneet vieraita.

Koko tonttuperheen – isä, äiti ja kaksi lasta. He olivat takan edessä.

Ainakin lapset ihmettelivät tulta,
ja vanhemmat tuntuivat selvittävän jotain tulesta ja sen merkityksestä.

Vanhemmat eivät aluksi kiinnittäneet meihin huomiota,
vaikka aivan ilmeisesti he jostain syystä olivat tulleet meidän takiamme.

Koetin siinä sitten selvittää, keitä he oikein olivat,
koska he eivät olleet metsätonttuja.

Heidän värähtelynsä oli hyvin paljon toisenlainen kuin metsätonttujen.

Lapset olivat vielä pieniä.

He tuntuivat olevan ensimmäistä kertaa oman kotinsa ulkopuolella.
Sitten välähti näkyviin jylhänkaunis luonnontempeli Kymijoen rannalta.

Siellä, sen vuorimaisen rantakallion sisässä oli heidän kotinsa.

Vuoritonttuiksi heitä siis voisi kutsua.

Perhettä yhdisti lämmin korkeatasoinen rakkaus.

Lapsia alkoi oudoksuttaa paikka, minne heidät oli tuotu.

– Mennään kotiin, sanoi toinen lapsista vähän itkua äänessään.

– Kotiin, toisti toinen.

Siihen he kuitenkin tyyntyivät ja alkoivat
heräävää mielenkiintoa osoittaen hämmästellä lähiympäristöönsä.

Lapsi (minua osoittaen): Kuka tuo on?

Isä: Ihminen

Äiti: Ovatko kaikki ihmiset hänenlaisiaan?

Isä (hymähtäen): Kysy häneltä itseltään.

Kysymisestä ei tullut mitään, koska äitiä alkoi ujostuttaa.

Taisimme kaikki hymyillä, ja tunnelma vapautui.

Lapsi: Saako häntä koskettaa?

Isä: Saa.

Minä: Saako teitä kuvailla tarkemmin, kirjoittaa teistä?

Lapsi: Mitä kirjoittaminen on?

Isä selitti, ja lapset pyörittivät päätään

– asia oli vaikea tajuttavaksi, eikä sitä sovi ihmetellä.

Lapsi: Miksi me olemme täällä?

Isä: Hän tarvitsee tietoa.

Vanhemmat tuumivat sitten keskenään,

saisiko kertoa heistä enemmän.

Isä: Haluaisitko tulla käymään meillä? Sitten olisi helpompi kertoa.

Aili teki muistiinpanoja kertomistani tapahtumista

ja käymistämme keskusteluista.

Vasta silloin lapset huomasivat hänet.

Lapsi: Kuka hän on?

Vanhemmat selvittivät Ailin kohdan.

Lapsi: Hän on äiti.

Lapsi: Kenen?

Minä: Lapset ovat jo aikuisia.

Lapsi: Eivät lapset ole aikuisia.

Lapsi: Isä on aina ollut iso.

Lapsi: Ja äiti.

Lapset olivat hetkessä istumassa vanhempiensa olkapäillä.

Sieltä he kurottivat ja tutkistelivat Ailia ja hänen kirjoittamistaan.

Lapsi: Hän on iso.

Lapsi: Lähdetään kotiin.

Niin me sitten lähdimme, kaikki viisi.

Lähdön hetkenä olimme vuoren pystysuoran seinän edessä.

Siellä vanhemmat vilkaisivat toisiaan ja sanoivat,

ettei minun tarvitse peittää silmiäni sisäänmenon ajaksi.

Vuoreen avautui käytävä, joka johti heidän kotiinsa syvällä vuoren sisässä.

Värähtely siellä oli puhdas, hyvin tiivis ja painava,

mutta silti hyvän tuntuinen.

Hyvin paljon erilainen kuin esimerkiksi metsän värähtely.

Kotia on oikeastaan vaikea kuvailla sanoilla.
Se oli vuoren sisässä oleva tila ilman jyrkkiä rajoja,
siis sinänsä ilman lattiaa, seiniä ja kattoa.
Pyöreä se ei ollut, vaan leveyttä oli enemmän kuin korkeutta.
Voimaa ikivanhassa peruskalliossa tuntui olevan suuret määrät.
Käyttöenergiaa, jota on mahdollista myös heidän avullaan vapauttaa
ihmisten käyttöön auttamaan, rakentamaan
ja puhdistamaan ihmisten maailmaa,
mikäli sellainen katsotaan aikanaan oikeaksi ja sallituksi.
Isä: Tapaamme vielä.
Tapaaminen ja sen aikana käydyt keskustelut olivat poikkeuksellisia siinä,
että pyysin Ailia tekemään muistiinpanot.
Oma kynäkäyttöni olisi häirinnyt keskustelua.
Tämä johtui ystäviemme korkeasta värähtelytasosta:
Vanhasta peruskalliosta on suora yhteys hyvin korkeille henkisille tasoille.

LADON VANHA VIISAS

Aurinko kurkisteli huolestuneena puiden latvojen ylitse.
Sen ensimmäisissä säteissä oli pakkasen punerrus
lämpömittarin osoittaessa samaan aikaan useita pakkasasteita.
Talven ote oli tiukentunut.
Lähdimme varhaiskävelyllä kylätietä pitkin, koska metsässä oli vielä
hankala taivaltaa paikoittaisen paksun lumikerroksen takia.
Kelirikko oli päivällä runnellut tien
ja pakkanan jäädyttänyt sen iltaiseen muotoonsa.
Yksinäinen peipponen viritteli viluista aamulauluaan.
Poikkesimme järven rantaan vievälle syrjätielle,
jo suureksi osaksi sulaneelle.
Tien toisella puolella lepäsi järven rantaan ulottuva niitty,
toisella puolella huojuivat suuret puut aamutuulesa.
Pienen tiensuoran päässä oli vastaan taivaltamassa kaksi retkeläistä.
Toinen työnsi leikkivaunuja, joissa löhösi selällään
paljon kokenut leikkinalle, ja toinen kantoi muovikassia.

Meidät nähdessään he pysähtyivät varmaan miettimään,
keitä nuo muukalaiset mahtavat olla.
Huikkasimme heille tervehdyksen.

Kohdalle tultuamme Aili kysyi, ovatko he olleet retkellä.
– Kyllä. Mehua ja voileipiä oli eväänä.

Somat kaksoset, ikää kait kolmisen vuotta.
Ulkoilman ruskettamia ja mukavasti tarinoivia.
Olimme varmaan käyttäytyneet tahdittomasti
unohdettuamme esittelyn, koska toinen kysyi:

– Mitkä teidän nimet on?

– Aili ja Tapio.

– Jaa. Vai Oili ja Tapio?

Virhe oikaistiin. Sitten jatkoimme matkaa eri suuntiin.

Hetken kuluttua he huutelivat perään:

– Tuonne latoon pääsee takaa sisälle ja meidän nimet on Jenni ja Jouni.

Meidän koti on keltaisessa talossa.

– Kiitos, ja hei vaan.

– Hei, hei.

Ladon olimme ohittaneet ja jättäneet tutkimatta,
koska sen oven edessä oli paksu lumikinos.

Paluumatkalla sitten kurkistimme ladon taakse ja siellä oli avoin ovi,
kuten somat retkeläiset olivat viestittäneet.

Hirsistä salvettu vanha lato, katto oljista punottu.

Sisällä tuoksuvan kuivia heiniä ja hyvin vanha latotonttu.

Millään tavoin hän ei tulostamme hämmentynyt,
vaan kysyi ystävällisesti:

– Mitä etsitte täältä?

– Terveyttä ja voimia, jotta jaksamme tehdä omaa työtämme.

Hän tarkasteli meitä hetken.

Maaäidin syvää viisautta tuikki harmaissa silmissä,
harmaa oli myös nuttu hänen päällään ja myssy päässään.

Hyvin vanha hän oli, mutta vielä aivan elinvoimainen,
sillä vanhuus merkitsee luonnon

ja luonnonhenkien maailmassa samaa kuin viisaus.

– Täältä sitä saatte, nyökkäsi hän ystävällisesti ja rauhallisesti.

IV
EMÄTALO JA AUTIOTALO

AUTIOTALON SAUNATONTTU

Tämä on vain pieni ja vaatimaton kertomus,
koska tähän kuuluu autiotalon pieni rantasauna,
sen pieni saunatonttu ja pieniä tapahtumia.
Mutta – mikä on pieni tapahtuma ja mikä suuri,
niiden keskenään vertaaminen on kyllä hyvin arveluttavaa,
koska tähän tarkoitukseen ei ole olemassa luotettavaa mittapuuta.
Jokunen vuosi sitten vietimme Ailin kanssa Pääsiäispyhät emätalossa,
jonka lähin naapuri asui parin kilometrin päässä.
Emätalon valtapiiriin kuuluu pitkän kivenheiton etäisyydellä
oleva autiotalo ulkorakennuksineen.
Niissä kaikissa asui hiljaisuus, koska ihmiset ovat muuttaneet pois.
Nuuhailin illan yksinäisyydessä autiotalon pihapiirissä
ja päädyin kylmään rantasaunaan.
Sen puuvajassa oli valmiiksi pienittyjä saunapuita,
ovet liikkuiivat nirskuen saranoillaan, moneen kertaan
korjaillut lauteet nojasivat raskaasti nokeentuneisiin seiniin.
Istahdin lauteille. Jostakin kuului nyyhkytystä,
lapsen syvän murheellista nyyhkytystä.
Vasta silloin huomasin pienen saunatontun.
Kädet kasvojen edessä hän istui lauteitten portailla murheen vallassa.
– Mikä sinun on, ystäväni?
Hän puolestaan huomasi vasta nyt minut ja samoin sen,
että tavoitin hänen elämisensä tason.
– Kukaan ei enää tule saunaan.
Tuo ei oikein pitänyt paikkaansa ja siksi sanoin,
että olihan sauna käytetty edellisenä kesänä
ja varmaan käytetään alkavanakin kesänä.
– Kukaan ei tule.
Tavoitin hänen tunteensa ja sieltä lohduttoman murheen syyn:
asuinrakennuksen autioituminen oli vaikuttanut myös rantasaunaan
ja aiheuttanut siellä hyljätyn tunnun. Siitä murhe.
– Älä huoli, me lämmitämme pian saunan.

Luonnonhenkiä ei voi pettää eikä lohduttaa katteettomilla lupauksilla,
ja niin hän tiesi lupauksen todellisuuden
ja unohti siinä silmänräpäyksessä murheensa.
Istuessamme myöhemmin emätalossa iltateellä näkyi välähdyksenä sauna,
missä tonttu teki suursiivousta omalla eetterisellä tasollaan.
Työn tultua tehdyksi ilmestyi hän sitten viereeni,
kosketti polveani ja nyökkäsi tyytyväisenä oman työosuutensa päätteeksi.
Seuraavana päivänä oli saunassa leppoisa tuntu jo ennen aineellisen
tason siivoamista. Muutama katajanoksa katon ja seinien hosimiseksi,
vettä ja saippuaa lauteille ja sitten kiertyivät
ensimmäiset savut hormista tyyneen iltasäähän.
Kahtisin kylvimme aineellisella tasolla, ja kolmantena oli pieni
iloinen saunatonttu omalla tasollaan tuntien meidän mielihyvämme.
Myöhään illalla hän kävi vielä kysymässä, oliko sauna ollut hyvä.
– Kyllä, kiitos. Huomenna teen siellä jotakin.
Välähdyksessä hän sieppasi aikomukseni:
rallit kylmän sementtilattian peitteeksi.
Niitä sitten rakentelin seuraavana päivänä.
Hän osoitti uusia ralleja lattialla ja sanoi:
– Tulee kuuluisia vieraita.
Niin tulikin. Kylmän metsässä vietetyn päivän päätteeksi
lämmitin saunan ja istuimme sitten kolmeen mieheen lauteilla.
Kerroin vieraille saunatontusta ja niin ystävällisiä he olivat,
että kävivät seuraavana aamuna paikan päällä
kiittämässä eilisestä kylvystä.

AUTIOTALON RIIHITONTTU

Autiotalon rantasaunan rallilautoja ei löytynyt vajoista,
ja niin kurkistin lopulta riiheen.
Sinne oli varastoitu hyvää puutavaraa ja muita rakennustarpeita.
Sopivan höylätyn laudan valitseminen kävi sitten helposti.
Alkuperäiseen tarkoitukseensa ei riittä varmaan oltu käytetty
pitkiin aikoihin. Siellä oli kuitenkin melko hyvä tuntu.

Katto ja hirsiseinät hohtivat noenkiiltävinä, kiuas ovenpielessä mustana.

Jostakin kuului ähinää ja tuskin erotettavaa mutinaa:

– Pitäisi siivota.

Siellä oli riihitonttu, niin kuin olin arvellut etukäteen.

Ääni kuului kiukaan sisästä, siellä hän oli maannut horteessa
ehkä pitkät ajat ja koki nyt heräämisen häiriön tuloni takia.

Aluksi häntä oli vaikea erottaa,

koska hän oli miltei yhtä nokinen kuin kiuas, asuinpaikkansa.

Vain silmät välähtelivät vihertävinä kuten luonnonhengillä yleensä.

Luulin siivoamiskehotuksen tarkoittavan minua.

Itsekseen hän oli kuitenkin mutissut, tarkoittanut kehotuksen itselleen.

Sitten hän alkoi selvittää pitkästä horroksesta täyteen tajuntaan
ja havaitsi minut. Pitkään hän tarkasteli minua ja kysäisi:

– Mitä sinä täällä teet?

Tarkastelun perusteella hän oli tullut siihen tulokseen,
ettei riiheen ole asiaa noin puhtailla vaatteilla.

Parasta oli ottaa selvää tulijasta.

Varsinaista epäluuloa ei hänestä saattanut havaita, ehkä kummastusta.

Selitin käyntini aiheen.

Ajatus rallien laittamisesta synnytti yhteyden saunatonnttuun.

Hetkessä hän oli paikalla.

Tontut olivat vanhoja ystäviä keskenään.

Saunatonnttu sanoi jotakin riihitontulle ja osoitti minua.

Sanoista en saanut selvää.

Riihitonttu nyökkäsi ymmärtämisen merkiksi, ja saunatonnttu katosi.

– Haittaavatko nämä tavarat sinua? kysäisin.

Hän mietti hetken ja tunnusteli tilannetta.

– Eivät.

Varastoidut tavarat olivat puhtaita

eivätkä antaneet häneen nähden haittaavaa värähtelyä.

Vähän haikeana, mutta täysin horroksesta heränneenä hän jäi yksikseen
omaan valtakuntaansa lähdettyäni saunan suuntaan lauta kainalossa.

Kaukana takanapäin oli aika,

jolloin varstojen läiske oli täyttänyt pihapiirin.

Kaukana takanapäin, mutta ehkä tätä lähempänä edessäpäin.

PAKKASILLAN TARINA

Helmikuu. Ulkona harvinaisen korkeat nietokset,
pakkasta ja kosteaa raakaa viimaa mereltä viiden peninkulman takaa.
Talvi vahvimmillaan. Sisällä kiviseinien suojassa on lämmintä.
Kesän somat, hilpeät ja leikkivät keijukaiset, missä te olette nyt?
Mistä nyt löydän teidät?

Kun pari vuotta sitten – varhaiskevällä – availin lapiolla
pieniä ja suuria oja syrjäiseen kylänraittiin sulamisvesiä varten,
oli päivä lämmin ja tihkusateinen ja elämä tuntui jo sykkivän väkevänä
lehtipuiden kuoren sisäpuolella.

Harmaantunut lumi peitti vielä raitin viereiset peltosarat.
Pellon takaisesta metsästä kuului riemuisa kohahdus
– keijukaiset olivat heränneet.

Yhtaikaisesti he olivat heränneet ja liitelivät heti
katsomaan ojanikaivajaa ja riemuitsemaan kevään väkevästä virtauksista.
Kevät sykki keijukaisissa, heidän läpikuultavat eetteriruumiinsa hohtivat
ja somat keijunsiivet suhisivat kevättä.

Hiljainen on tämä raitti nyt. Talvinen, luminen, autio.
Jäässä ovat puut sydäntään myöten, myös koivikot peltosarkojen takana.
Isoja tuuheaoksaisia koivuja on useita,
mutta vain kahden oksiston suojassa nukkuu talviuntaan
monen monia keijukaisia.

Heidän talvikotejaan on vaikea löytää,
koska puiden ympärillä on moninkertainen eetteristä kudottu harso,
joka suojaa heitä ja myös kätkee heidät.

Jostakin luvan saatuani siirryn hiljaa
harsojen sisäpuolelle keijukaisten luokse.

Heidän siipensä olivat kadonneet,
ehkä syystuulet olivat puhaltaneet ne pois ennen talvikotiin siirtymistä.
Kevään virtaukset kasvattavat heille uudet siivet.

Oman energiani olen vähentänyt pienimmilleen, jotten häiritsisi heitä.

Hyvin varovaisesti kosketan sormellani pientä kättä.
Heikosti värähtää hänen kätensä ja silmät raottuvat mitään näkemättä.
– Onko jo kevät?

Sanat ovat henkäystä hiljaisemmat. Äänessä on kyöneleitä.

Hän tuntee varmaan voimattomuutensa
– ehkä kevät ei enää ole häntä varten.
– Ei, nuku vaan.

Jollakin kaukaisemmalla rinteellä oli metsää hakattu talvella.
Myös useita suuria koivuja oli kaadettu.
Monien puiden eetteriset muodot olivat jo hajonneet,
joidenkin olivat hajoamistilassa.

Yhden suuren koivun eetterimuoto on edelleen ehjä ja kirkas.
Sen ympärillä on moninkertainen suojaava harso,
ja siellä nukkuu joukko kesän keijukaisia.
Heidän unensa on kuitenkin levotonta,
koska puu ja sen harsot värisevät hiljaa.

Käväisen samalla kurkistamassa vanhoja ystäviäni.
Harmaan ladon tonttu on hereillä
ja nojailee vaisuna ladon ovenpieleen.

Hänen silmänsä hohtavat ystävällisesti tuntemisen merkiksi,
mutta sisäisesti hän katsoo muualle.

Katson hänen kanssaan – ja kas, kevät versoo hentoa vihreää.
Riihen kiukaan suunnalta kuuluu tuhisevaa kuorsausta – eipä häiritä.

Rantasaunan tonttu istuskelee portailla varsin virkeän
ja hyväntuulisen tuntuisena – kevät tulee aina talven jälkeen
ja tuo tullessaan saunojia.

Emätalon kolme voimakasta tonttua
– entisen tervahaudan nokisia tervanpolttajia –
tarinoivat keskenään. Ehkä menneistä hyvistä ajoista.

»KUKAPA TIETÄÄ»

Tämän kevään 1981 tietävät vain almanakan tekijät:
vappuun on aikaa kolme päivää,
ja järven jää tuolla ikkunan ulkopuolella on viitisenkymmentä senttiä
paksua rautajäätä, ja peltosarat peittää vielä puolimetrinen hanki.

Räntäsateen seasta sukelsi äsken näkyviin
kaksi puidenlatvojen tasalla raskaasti lentävää kurkea.

Rannan tervaleppien juurella kaaputti kottarainen vaisuna lumen
ja lehtien seasta jotain syötävää viluunsa ja nälkäänsä.

Ajankohdassa on kuitenkin hohtoa, koska olimme saattaneet karata
kahtisin muutamaksi päiväksi tuttuun hiljaisuuteen.

Ihmisten aiheuttamia ääniä ei kuulu mistään,
sitä mahtavampana kohisee kuusikossa
röntäpilvet taivaalle paimentanut itätuuli.

Siivosimme tulopäivänä emätalon avarista tiloista
puhtaita talvipölyjä pois,
ja kesken työn kävin panemassa talven jäljiltä
esilämmityksen alkuun autiotalon rantasaunassa.

Vanha ystäväni saunatonttu odotteli siellä iloisena ja virkeänä,
oli tosin jo aikaisemminkin käynyt meitä emätalossa tervehtimässä.
Hyvältä ja asutulta tuntui sauna, ja hän nyökkäsi vastaukseksi ajatukseeni.

Tarkastelin palomuurin vanhoja pikku halkeamia.

– Kaikki on kunnossa, huomautti hän.

Tulet sopi virittää.

Illan suussa tapahtui sitten varsinainen
kylpylämmittäminen perinteiden mukaisesti.

Kypsymisen tapahduttua istuimme sitten Ailin kanssa kahtisin lauteilla.

Aili sanoi:

– Hyvin olet pitänyt huolta saunasta.

– Ja hyvät ovat puutkin, sanoi hän osoittaen siten kunnioitusta
isäntäväen huolenpidolle.

Saunatontun ajatukset tuntuivat hyppellevän,
koska virkahti äkkiä meitä katsoessaan:

– Teitä on kaksi.

Aili taisi lauteilla vähän häkeltyä:

– Niin, miksi sinä olet yksin?

Saunatonttu oli hetken hiljaa

ja tuntui miettivän elämää aivan uudelta kannalta.

– Kukapa tietää, henkäisi hän.

Enemmän itsekseen kuin minulle tarkoitettuna.

PETTULEIPÄÄ

Emätalo on salvettu ison järven rantaan puhtaan luonnon keskelle.

Alkuvuosina siinä ei ollut varsinaisia kotihaltijoita,
vaan näkymättömien tasojen metsänväki
vaelteli sen lävitse kuin kotometsässään.

»Maaäidin kirjaan» kirjoittamisen aikana siirtyi tänne kotihaltijoiksi
kolme tervahaudan polttajaa – kolme vahvaa tonttua,
jotka aikanaan olivat työskennelleet tervahaudalla miesten kanssa.
Miehet ovat jättäneet tämän aineellisen tason elämän jo aikoja sitten,
ja heidän työtoverinsa olivat jääneet
– ihmisymmärryksellä ilmaistuna – työttömiksi.

Kasvot ja kädet nokisina ja vaatteet resuisina olivat he sitten siirtyneet
emätaloon kotihaltijoiksi sillä järkevällä perusteella,
että sen takka työnsä savua sisälle. Ammatti oli heillä mennyt veriin.
Nyt tänne tultuamme olivat kaikki kolme vilahtaneet näkyvillä
tervetuliaisiksi. Perin muuttuneina – kasvot ja kädet puhtaiksi
pestyinä ja yllä uudet, seitinharmaat poimulliset nutut.
He olivat astuneet perusteellisella tavalla uuteen aikakauteen.
Pukujen kuosista saattaisi Aili käyttää ilmaisua »ajattomat».
– Veli, meillä on kerrottavaa, sanoivat he iltahetkenä.
Kaikki kolme silmäparia säihkyivät vihertävän kirkkaina
ja odottavana ja surumielisinä.

Siirryimme suurten nälkävuosien aikaan toistasataa vuotta sitten.

Teillä, kujilla ja poluilla vaelsi yksinäisiä ihmisiä
ja muutaman ihmisen ryhmiä.
Lapsia, vanhempia ja vanhuksia.
Nälkiintyneinä, epätoivoisina kerjäläisinä.
Jotkut sortuivat, jotkut selvisivät.

Myös tervahautojen kolme tonttua – jo silloin viisaina ja kokeneina –
olivat vaeltamassa silloisten ihmisveljiensä kanssa.

Nälkävuosien mentyä olivat tontut sitten etsineet
heiltä tuntemattomuuteen kadonneiden tervanpolttajien tilalle
uudet tervanpolttajat ja viimeisen työmaan, viimeisen tervahaudan.

Mitä he, kolme viisasta, halusivat ilmaista lyhyellä kertomuksellaan?
Varmaan sen, että pitkälle viedystä ulkoisesta kehityksestä huolimatta
ihminen on osa luontoa ja edelleen siitä riippuvainen.
Nälkä voi tulla vieraaksi milloin tahansa.

Kolme ystävääni ovat viestinsä kertoneet – ja tuossa he ovat jälleen
tutut nokisina, vaatteet somasti vähän resuisina
ja silmät ystävällisyyttä tuikkien.
Väliaikaisella muodonmuutoksellaan he varmaan olivat
halunneet elävöittää kertomustaan.

PAKKASTEN TULTUA

Vapunaattoon tultaessa kääntyi sää perin kevättalviseksi.
Taivaankansi puhdistui läpikuultavan siniseksi
ja yöpakkänen kiipesi korkeisiin lukemiin.
Vain metsien eteläiset rinteet olivat varhaiskevään jäljiltä lumettomia,
muualla kantoi paksu hanki kävelijän.
Päivällä häikäisi aurinko kuin parhaana maaliskuisena hiihtopäivänä.
Metsässä saattoi kävellä vähin äänin, sillä korppuuntuneen lumen päälle
oli satanut viisisenttinen vitilunta.
Oudon hiljainen oli metsä,
vain jokunen hömötiainen touhusi omiaan
ja kevätlentoinen resusiipinen varis ihmetteli
puunlatvojen yläpuolella oman almanakkansa harhatietoja.
Pysähdyimme kuuntelemaan ja katselemaan.
Yksi hiljaisuuden syy selvisi:
metsiin ja aukeille oli kuollut joukoittain pieniä muuttolintuja,
koska luonnon näkymättömillä tasoilla leijui
vapautuneita pikkulintujen henkiä.
Nälkä ja pakkänen olivat voittaneet.
Vapautuneilla pikkulinuilla oli omat auttajansa.
Pienet luonnonhenget hoivailivat hellästi paleltuneita
ja auttoivat niitä vapautumaan,

ja niin sitten pienet linnut lensivät takaisin lintujen taivaaseen
laulamaan ja iloitsemaan elämän jatkumisesta.
Siellä ne odottavat vuoroaan saada
jälleensyntyä uudelleen omaan kotimetsäänsä.
Myös meitä varten.

V
LUOSTARIN LIEPEILTÄ

VALAMON SUURHALTIJAT

Vieras luostarista

Yksi haaveiden laji on sellainen,
että se ajan täytyttyä muuttuu todellisuudeksi.
Näihin on kuulunut haave päästä joskus hiljaisena aikana
muutamaksi päiväksi Valamon luostariin.
Nyt sitten on tullut haaveen toteutumisen aika.
Pari päivää ennen matkaa olin puhelimitse yhteydessä Marjan kanssa.
Keskustelun loppuvaiheessa hän kysäisi:
– Kuka sinun vierelläsi oikein on?
Vasta silloin huomasin hänet – Sinut,
joka täällä Valamon luostarin vierasmajassa tätä kirjoittaessani
olet siinä lähelläni ehkä valmiina kertomaan jotakin menneestä ajasta.
Silloin kotona tuli tuntuma siitä,
että olet siirtynyt Laatokalta Valamon luostarisaarilta
luostarin mukana tänne kovin toisenlaiseen,
ainakin luonnon puolesta hyvin erilaiseen elämänympäristöön.
Sinulla on varmaan ollut painavat syysi muuttamiseen.
Siinä Sinä olet, haltijaksi saanen Sinua kutsua.
Vähäinen olet kooltasi, mutta vanhaa viisautta
säteilevät vedenharmaat syvät silmäsi.

Yhteistyö

Muun kirjoittamisen – tarpeellisen tai tarpeettoman –
tultua tehdyksi heittäydyin laverille pitkäkseni.
Ilmestyit vierelleni ja siitä sitten alkoi tämän illan yhteistyö,
joka saatiin päätökseen kotona Kouvolassa.
Omalla tavallasi viestitit sanomaasi, jonka koetan karkeilla työvälineillä
muuttaa ihmisen ilmaisulle sopivaksi.
Sanoilla ilmaiseminen tuottaa vaikeuksia,
koska viestityksesi on parhaimmillaan
samanaikaisesti kolmella tasolla tapahtuvaa:
katsottuna kaukaa, läheltä ja tapahtuminen keskeltä.

Punainen pilvi

Raju myrsky raivosi Laatokalla aikana muutama tuhat vuotta sitten.
Makean veden korkeat aallot jyllisivät rantakallioihin,
salamat repivät taivasta, sade ja rajutuulen järvestä kiskoma vesi
sekaantuivat toisiinsa ja kiitivät vaakasuorina viivoina
rantakallioiden takaiseen metsään.
Metsän yllä leijui karmiinin punainen pilvi.
Se pysyi rajumyrskystä huolimatta paikallaan.
Joskus se muutti muotoaan, mutta tämä ei näyttänyt johtuvan myrskystä
vaan jostakin muusta voimasta.

Kaksintaistelu

Kaksi tietäjää taisteli keskenään.
Ei miekoin eikä keihäin, vaan tahtojen voimalla.
Toinen oli vanha kantasuomalainen tietäjä.
Hän taisteli hyvien voimien avulla ja niiden puolesta,
tahtoi tuoda valon näille saarille.
Toisen voimat olivat mustia voimia,
eikä hän halunnut luovuttaa saaria hallustaan.
Ankara oli tahtojen taistelu, raivokas luonnonvoimien mahti taustalla.
Vaikka valkoinen tietäjä ponnisti kaikki voimansa,
alkoi hän joutua häviölle.
Siitä kasvoi punainen pilvi.

Suurhaltijat

Valkea tietäjä muisti silloin Laatokan suurhaltijat,
joita hän tosin tunsikin vain vähän.
Voimiensa vähetessä hän pyysi heiltä apua.
Nämä kuulivat kutsun ja tunsivat velvollisuudekseen auttamisen.
Suurhaltijat nousivat vedestä. Heitä oli vain kaksitoista,
vaikka Laatokka oli pinnaltaan laaja ja sen vedet syvät.
Vesissä oli suurhaltijoita vain vähän.
Taistelu ratkesi heidän tulonsa jälkeen lyhyessä ajassa.
Punainen pilvi kutistui, vaaleni ja katosi.

Sen tilalle alkoi hahmottua helmenharmaa pilvi,
joka leijui ja muutti levollisesti muotoaan.
Mustasta tietäjästä tuli tyhjä ihmiskuori voimien kadottua.
Ihmetellen hän katseli ympärilleen ymmärtämättä, mitä oli tapahtunut.

Siunaus

Laatokan suurhaltijat olivat siihen aikaan ihmisen kokoisia.
Heidän ikäänsä ei voinut mitata, koska he olivat tulleet Laatokkaan
silloin kun sen vedet alkoivat hahmottua omaksi järveksi.

Mutta niin vanhoja he olivat,
että lähellä oli heidän aikansa sulautua takaisin Maaäitiin.

Vanha tietäjä katseli heitä, veljiään. Kahtatoista auttajaa,
jotka olivat hänelle yhtä todellisia kuin hän heille.

– Kuinka teitä kiittäisin?

Hänen kasvonsa kirkastuivat:

– Mikäpä minä kiittämään. Siunaan teidät Hänen nimeensä,
joka kaiken on luonut.

Siunaus vaikutti suurhaltijoihin siten, etteivät he enää tunteneet halua
palata takaisin Laatokan kirkkaiseen vesiin.

He jäivät Valamon lukuisille saarille.

Laatokan vedet olivat heille edelleen rakkaat,
ja näin he saivat olla lähellä entistä kotiaan.

Vedestä erkaneminen vaikutti heihin siten,
että he sadassa tai muutamassa sadassa vuodessa
kutistuivat kooltaan hyvin pieniksi.

Viisauttaan ja voimaansa he eivät menettäneet,
ja tietäjän siunaus oli tehnyt heidät luonnossa kuolemattomiksi.

Uusi uskonto

Vanha tietäjä siunasi myös Valamon lukuisat saaret pyhäksi maaksi,
koska niillä käyty taistelu oli taannut pitkiksi ajoiksi eteenpäin
valkoisen voiman kaikkein suurimmaksi voimaksi.

Tässä voimassa oli rakkaus luontoon ja ihmisiin,
mutta tahto oli rakkauden takana.

Monen tietäjäpolven aikana Laatokan suurhaltijat
osallistuivat pyhiin menoihin ihmisten lailla,

ja rakkaus luontoon ja ihmisiin täytti heidät uudella tavalla.
Sitten alkoivat sodat ja vainot uuden uskonnon tullessa
idästä ja toisen lännestä tietäjien maille.
Tätä kaikkea oli suurhaltijoiden vaikea ymmärtää,
koska he tunsivat rakkauden kaikissa ihmisissä.

Suuret talot

Valamon lukuisille saarille juurtui uusi uskonto ja alkoi uusi aika.
Sen mukana sai ihmisissä oleva rakkaus uusia muotoja,
jotka hämmensivät suurhaltijoita ennen kuin he tottuivat niihin.
Myös sotia ja vainoja tuli,
mutta uuden uskonnon mukainen rakkaus rakentui aina uudelleen.
Ihmisten määrä lisääntyi. Suurhaltijat vetäytyivät kauemmas
ihmisten tasosta ja ihmiset heidän tasostaan.
Takaikin veteen he eivät kuitenkaan palanneet,
vaan halusivat edelleen auttaa ihmisveljiään sillä viisaudella ja voimalla,
minkä he saivat Maaäidiltä.
He tiesivät, että ihmiset tarvitsivat edelleen kaikkea sitä,
minkä rakkaus luontoon antaa.
Sitten ihmiset tekivät suuria taloja, ja ihmisten määrä kasvoi samalla.
Talot eivät haitanneet suurhaltijoita, vaan he kotiutuivat niihin
ja niiden läheisyyteen, koska talot olivat tarpeellisia ihmisveljille.
Myös ihmisissä olevan rakkauden he tunsivat aina enemmän omakseen.

Autius

Tuli suurten muutosten aika. Ihmiset muuttivat pois saarilta
ja veivät mennessään pyhiä vanhoja esineitä,
jotka olivat tulleet rakkaaksi myös suurhaltijoille.
Vain vähän he veivät mennessään ja kaikesta paljosta,
mikä heidän jälkeensä jäi saarille, katosi rakkaus.
Murheellinen autius laskeutui saarille.
Suurhaltijat olivat auttaneet ihmisiä näiden lähtövalmisteluissa
vuodattamalla heihin Maaäidin voimia.
Itse he jäivät saarille tietämättä, mitä heidän pitäisi tehdä.

Rakkaus Valamon kotisaariin ja Laatokan syvänkirkkaiisiin vesiin
pidätti heitä, vaikka toisaalta rakkaus ihmisveljiin veti heitä pois saarilta.
He etsivät vastausta, ratkaisua, sitä löytämättä.
Heistä tuntui siltä, että itse Maaäiti oli heidät hyljännyt.

Muutto

Kauan he vain olivat, pyysivät ja odottivat.
He, kaksitoista Valamon suurhaltijaa.
Sitten alkoi heidän keskellään hohtaa helmenharmaa valo,
joka vahvistui ja kirkastui.
Valoon hahmottui sama vanha tietäjä, joka oli siunannut heidät
ihmisten rakkauteen ja luonnossa kuolemattomiksi.
Hänestä säteilevä helmenharmaa voima siirtyi myös heihin.
He tunsivat ja tiesivät, että uuden voiman mukana
alkavat heille myös uudet tehtävät.
– Ihmiset tarvitsevat teitä ja te ihmisiä. Seuratkaa rakastamianne ihmisiä,
mutta vain yksi teistä jää sitten heidän luokseen.
Muut löytävät muualta uudenlaisen ihmisten rakkauden.

»SAMA SE»

Verraton päivä – tuulta hiukkasen,
pakkasta varjossa lähelle kymmentä astetta,
häikäisevässä auringonpaisteessa tipahteli
lumi oksilta vetenä puhdasta puhtaammalle lumelle.
Yöllä satanut parisenttinen lumikerros oli peittänyt
puista hangelle varisseet kevätmuruset.
Kävelimme Valamon luostarilta sankan kuusikon halki johtavaa tietä.
Taivastelimme syvää sinistä ylhäällä, vahvaa vihreää kuusikossa,
tuulen moniväristä soittoa kuusien latvoissa ja muutamissa koivuissa,
jotka sopuisasti kasvoivat kuusien perheessä.
Yksikään auto ei häirinnyt monen kilometrin matkalla.
Aurattu tie pisti valtatiestä kohti vaaramaista mäkeä.

Kiipesimme sitä – ensin kahtisin,
mutta sitten ilmestyi vierelleni melkein mittaiseni peikko.

Hänen silmänsä hohtivat metsien syvää viisautta.

Silmät kertovat aina totuuden.

– Saanko pitää sinua kädestä? kysyi hän.

– Kyllä.

Kerroin Ailille uudesta ystävästämme.

Koska tunsin peikon voiman ja viisauden suureksi,

katsoi hän tarpeelliseksi kertoa jotain itsestään.

– Tämä on minun valtakuntaani, sanoi hän
ja viittasi vapaalla kädellään ympärilleen.

Valtakunta alkoi luostarista ja jatkui pitkälle olinpaikkamme ohitse.

Sitten tapahtui jotain sellaista,

mikä osoitti lämmintä luottamusta meitä kohtaan:

hänen ujo vaimonsa ja kolme somaa lastaan ilmaantuivat viereemme.

Hiljalleen kävelimme kohti valtatieä.

Peikko piti edelleen kädestäni kiinni, vaimo oli takanamme

ja lapsukaiset – tiukasti toisiaan kädestä pitäen – Ailin vieressä.

– Minulla on kolme aarretta, sanoi peikko ja viittasi jylhään kuusikkoon.

– Näytän ne sitten sinulle.

Kiitin heitä huomaavaisuudesta.

Kävellessämme valtatiellä luostarin suuntaan,

ilmaantuivat he vielä kuusikon laitaan vilkuttamaan meille.

Soma näky – äiti, isä ja kolme lasta.

– Saat uudet saattajat, huikkasi hän vielä.

Muistin hänen sanansa vasta kun olimme kävelleet kilometrin verran.

Häikäisevät ilmanhenget ilmestyivät kirkkaalta taivaalta tervehtimään

– ehkä niin häikäisevästi, että unohdin kiittää heitä

loistavasta kevättalvisesta päivästä.

Ailia alkoi vähän arveluttaa se,

että olimme kutsuneet ystäviämme peikoiksi.

Liian usein ymmärretään

peikko vastavoimia palvelevaksi luonnonhengeksi.

Ajatus synnytti yhteyden.

Peikko huiskautti kättään omassa kodissaan,

ja kuului kaukainen hymähdys:

– Sama se.

RAKKAUSKIRJE

Taivastelimme kaikessa rauhassa Valamon luostarilta yleiselle tielle,
sitten salmen ylitse siltaa pitkin
ja jonkin matkaa kuljettuamme poikkesimme metsätielle.
Ensimmäisen ladon kohdalla tuli tuntuma siitä, että meitä odotetaan.

Avarassa ladossa en kuitenkaan tavannut ketään.

Vain kuivat puhtaat heinät tuoksuivat
ja toivat mieleen sen kaukaisen ajan,
jolloin oli tilaisuus tehdä hyötytyötä
pompimmalla heiniä ladossa tiiviiksi talvisäilytystä varten.

Joku siellä kuitenkin oli, ei näkyvänä vaan kuuluvana:

– Ei vielä, vasta kauempana.

Jatkoimme matkaa. Ilmeisesti johonkin etäiseen taloon johtava tie
oli puhkaistu lumilingolla umpihankeen.

Pystysuorat seinämät kohosivat paikoitellen silmien korkeudelle.

Jänisten jälkiä risteili metsässä.

Somasti oli monessa kohdassa jänis ylittänyt tien

– laskenut mahallaan alas pystysuoraa seinämää,

mätkähtänyt tassuilleen tien pohjalla ja loikannut sitten
mahtavalla hypyllä vastapäisen penkan päälliselle vitilumelle.

Vastaan tuli avara niitty, loivasti järven rantaan kallistuva.

Osaa siitä reunusti nuori salskea koivikko tienreunasta lähtien.

Muualla isot ja pienet puut nukkuivat talviuntaan,

mutta koko koivikko oli jo virkeän hereillä

ja valmiina vastaanottamaan kevään.

Ja koivujen oksistoissa ja latvuksissa oli talviuntaan nukkumassa
suuri joukko pieniä kesän keijukaisia suojaaviin talviseitteihin käärittyinä.

Palasimme hiljalleen takaisin, mieli kiitollisena puhtaan ja kauniin

luonnon kokemisesta ja vatsassa pieni nälkähiiri nakertamassa.

Ensimmäisen ladon jälkeen oli keskellä tietä pieni kääro.

Nuoren koivun ohut hohtava pintatuohi,

ehkä pikkusormen levyinen ja moninkertaiselle käärölle käpertynyt.

Sen talteen ottaminen tuntui tähdelliseltä.

Vierasmajan kammiossa avasin käärön.

Näkymättömin kirjaimin siihen oli piirretty:

»Keijukaiset rakastavat sinua»

Aidot, vilpittömät ja aivan varmasti pyyteettömät rakkauskirjeet
ovat varmaan hyvin harvinaisia.

Ne on syytä tallettaa.

VI
LAPISSA

KUKKAISVALSSI

Lapinmatkan jälkeinen ensimmäinen työviikko oli takanapäin.

Illat olivat huvenneet monissa tarpeellisissa toimissa,
ja lauantai-iltaan mennessä olivat matkaa koskevat kirjoitukset
edelleen vain muutaman kynänmerkinnän varassa lehtiössä.

Illan muun kirjoittelun jälkeen välähteli mielessä epäily siitä,
että tapahtumien tuoreus saattaa kadota.

Kesäinen kirkas ilta ja lauantain toivotut levyt radiosta.

Nostin nojatuolin keskelle olohuoneen lattiaa paikalle,
missä musiikin kuunteleminen tuntuu parhaimmalta.

Parin ensimmäisen kappaleen jälkeen siirryin
ikkunan puolen sohvalle Ailin viereen – kuinkas muuten.

Vikkelä ilmestyi istumaan musiikkituolille.

Näky oli soma – pieni ystävä isossa tuolissa kädet suorina sivuilla,
jotta sormet ylettyisivät käsinojiin saakka.

Kerroin tästä Ailille.

Vikkelä vilkaisu alkansa ylitse, puisti päätään
ja pani sormen huulilleen vaihtelun merkiksi.

Radiosta alkoi solista Kukkaisvalssi Tšaikovskin Pähkinänsärkijästä.

Huone tulvahti täyteen iloa ja leikkiä, kukkia
ja kauniita eteerisiä keijukaisia,
joiden elämä sillä hetkellä oli Kukkaisvalssi Tšaikovskin mukaan.

Tanssiessaan he kiusoittelivat Vikkelää,
joka istui onnellisen näköisenä korvat punaisina
– minulle olisi käynyt samoin hänen sijassaan.

Tanssi jatkui, ja Vikkelän päähän ilmestyi kukkaseppele.

Kaksi somaa keijua istuutui viereemme.

Suuri loistava haltijatar ilmestyi sitten huoneeseen,
hymyili ja kosketti minua.

Huone katosi, olin Inarinjärven saarella ennen Juhannusta.

Aivan tyyni oli järven pinta,
raekuuron väreet olivat sulaneet veden liikkumattomuuteen.

Luonnontilassa olevan metsän elämisen ääriajan
petäjät seisoivat hiljaisina,
pystyssä olevat ja kaatuneet kelot hohtivat hopeaa.
Järripeippo lauloi jossakin kauempana,
käki kukkui vielä kauempana, mutta sen ääni helähteli saaresta toiseen.
Kaikki oli niin kuin silloin, pari viikkoa sitten.
Elävä näky häipyi, haltijatar hymyili ja katosi.
Vikkelä istui onnellisena tuolissa,
vaikka keijutkin olivat hävinneet Kukkaisvalssin päätyttyä.
Haltijatar oli tuonut viestin siitä, että kaikki koettu oli edelleen tallella.
Vikkeläkin katosi. Sitten näin hänet vuoteellani lepäämässä
– onnellisena selällään, jalat ja kädet levällään,
kukkaseppele somasti masun päällä.

TUNTURIKOIVIKON KEIJUT

Kaamasen ja Utsjoen
puolivälissä
kiipesi pikitie
harjanteelle
minne kaukaa hohtivat
Norjan valkeat tunturit
kuin toisesta maailmasta.

Pikitiesien lähellä
sen suuntaisena
oli vanha viiva
entinen ratsupolku
vielä selvänä näkyen
pohjoiseen ja etelään.

Siellä tunturikoivikossa
koin selvinä teidät
tunturikoivikon keijut.
Keijuiksi teitä kutsuin

vaikka muistutitte
vain vähän
etelän hilpeitä ja hentoja
kukkien keijukaisia.
Hiljainen surumielisyys
ja viisaus
ja luottamus ihmiseen
säteili teistä
vaikka ihminen Lapissa
on tuhonnut luontoa
ilman paluuta
paljon enemmän kuin tänään
saatamme aavistaa.

Arasti hymyillen
ja soman uteliaina
halusitte seurata
kun Maaäiti avautui
ja salli tutkia
kuinka kaikki siellä
elävät toisilleen:
tunturikoivut – hiirenkorvalla –
ja monet varvut ja sammal
ja hopeinen jäkälä
ja viisisataavuotias
valtapetäjä.

Aineen sisällä
ja yläpuolella
kulki näkymätön energia
antaen elämää
ja sitä tuoden
aina sen mukaan
kuin säädetty oli.

Tätä näkymätöntä elämää
tuntee tiedollaan ihminen
vielä vain vähän

ja kuitenkin elämä
on saanut alkunsa
ja lepää edelleen
Näkymättömän
ja sen lakien varassa.

Unohdinko äsken
etelän talven
ja kävin kanssanne
tunturikoivikossa
vielä uudelleen?
Vai kävikö luonani
teistä kolme
koska kolme kynttilää
pala työpöydällä
ja muualla
on pimeää ja hiljaista?

TILAPÄISTÖISSÄ

Kämpä ja sen vähäisten ihmisten aiheuttamat äänet
jäivät kumpareen taakse.

Metsä ei niitä ääniä pidätellyt, koska petäjät kasvoivat harvassa
ja vuorottelivat vielä seisovien ja kaatuneiden kelojen kanssa.

Viisisataavuotiaitten petäjien jälkikasvuna ponnisteli nuorempaa polvea
– siemen kypsyy ja itää Inarinjärven korkeudella kerran sadassa vuodessa.

Tunturikoivuja kasvoi saaren sillä sivulla perin harvassa.

Ensimmäinen tapaaminen oli kovin heikkovoimainen,
sen vähäisiä hiirenkorvia ei sopinut kysyä iltateen tarpeiksi.

Kauempana kasvaneet toinen ja kolmas tunturikoivu
antoivat sitten omiaan sen verran minkä tarvitsimme.

Somaa oli taivastella kämpälle päin.

Pussissa valovoimaisia hiirenkorvia,
takana järripepon laulu, kaikkialla ympärillä

hopeaisessa illassa saaresta toiseen vaeltava käen kukunta.
Urokset olivat lähteneet etsimään virveilellään

Inarinjärven kuuluisaa kalaa. Tuli tohisi saunan uunissa.

Oikaisin saunakamarin penkille pitkäkseni.

Vasta silloin näin Sinut,

vaikka olit varmaan touhunnut saunassa jo pitemmän ajan,
koska siellä oli hyvä tuntu.

Paksu nahkaesiliina peitti etupuolesi kaulasta alaspäin,

harmaa nuttu suojasi vankkoja hartioitasi,
hihojen suut oli kääritty kyynärpäihin saakka.

Kaiken kaikkiaan Sinussa oli jotain sellaista,

ettet oikein soveltunut saunatontuksi

Inarinjärven etäisen saaren kämppäsanaan.

Tavoitit ajatukseni sen syntyvaiheessa.

Yhden sanan vastaukseni sisälsi kaiken oleellisen.

– Tilapäistöissä.

Meidän tulomme kunniaksi olit jostakin saanut

komennuksen tilapäistöihin, saunatontuksi,

koska varsinaista saunatonttua ei ollut.

Ehkä siksi, että kämppää ja sen sauna olivat harvoin käytössä.

Myöhemmin vaelsimme Ailin kanssa rantaviivaa pitkin kauemmas.

Jossakin kohdassa kapusimme jyrkälle rantakalliolle,
jonka ehkä jääkauden viimeiset jäät olivat kymmentuhatta vuotta

sitten lohkoneet monenkokoisiksi järkäleiksi.

Halkeamissa kasvoi varpua, jäkälää, sammalta.

Sinä teit töitä louhoksellasi kallion sisällä

ja sinkosit meille katolla istujille ystävällisen ajatuskipinän:

– Tulkaa toistekin.

TUULISPÄÄN LAELLA

Ajelimme hiljalleen Inarin kirkolta Utsjokea kohti
kahden auton karavaanina.

Tarpeelliselta oli alkanut tuntua pistäytyminen

Tuulispään tunturin laella.
Poikkeama ei vaatinut paljoa aikaa, koska valtatieltä sinne erkaneva tie
on vain muutaman kilometrin mittainen ja päättyy tunturiin.
Mahtava oli näkymä Tuulispään laelta,
mahtava Norjan tunturien suuntaan
ja kaukana alhaalla levittäytyvälle Inarinjärvelle.
Siellä ylhäällä, puhtaassa kirkkaudessa, tiivistyi vuosien aikana
voimistunut tuntuma Inarin seudun jostakin erityisestä merkityksestä
tälle maalle. Sen menneisyydelle, nykyisyydelle ja tulevaisuudelle.
Eräänä iltana noin vuotta myöhemmin keskustelin puhelimesta
Marjan kanssa joistakin arkipäivän asioista.
– Kuka sinun vieressäni on? kysäisi hän.
Vierasta en ollut aikaisemmin havainnut. Vaikeaa se oli aluksi
ja nytkin, koska hän oli kauttaaltaan samaa näkymätöntä harmaata.
Vain silmät hohtivat kirkkaina. Silmät tuikahtivat hilpeästi:
– Matkapuku.
Hän avasi matkapukua.
Sen suojassa oli erikoisella tavalla kirkas luonnonhenki.
Suojautuakseen matkan vaaroilta hän oli varustautunut matkapuvulla.
Luonnossa – kuten ihmistasollakin – ovat tuhoavat vastavoimat aina
valmiina toimimaan, ja siksi varsinkin vartiopaikaltaan
uusiin olosuhteisiin poistunut korkean tason luonnonhenki
on erityisessä vaarassa.
Vartijaksi hän osoittautui, yhdeksi Tuulispään seitsemästä vartijasta.
Heidän tehtävänsä on alkanut siitä viimeisen jääkauden jälkeisestä
ajankohdasta, jolloin Tuulispään kohdalle on rakennettu
tälle maalle jotain erityisen merkityksellistä.
Vierailu oli ehkä kosketus jotain myöhäisempää tapahtumaa varten.

KATAJALAAKSO

Saaren katkaisi painanne, jossa oli vettä saappaan varren verran.
Sen toisella puolella kohosi pystysuora kallio,
ja siitä ranta jatkui louhikkoisena oikealle kaartuen.

Vain muutama tunturikoivu riippui halkeamissa.
Kallion jälkeinen laakso vaikutti uskomattomalta.
Suuressa hiljaisuudessa se lähempää kuultuna solisi
musiikkia aina uusin vivahtein kuuntelupaikasta riippuen.
Saaren sisäjärvestä purkautuva vesi vilisi
silmältä piilossa valtajärveä kohti.
Veden musiikki kajasti myös kivenjätkäleissä, joiden välitse se kulki.
Louhikon peitti sammal, ja sen päällä lepäsivät tummanvihreät
sitkeät katajat. Ja niiden yllä tanssivat keijut. Katajalaakson keijut.
Muualla saarella en keijuja tavannut.
Sinun sydämesi syke kuului valtapedäjässä,
joka kasvoi elinvoimaisena keskellä louhikkoja.
Ikää valtapedäjällä saattoi olla yhdeksänsataa vuotta
ja niin vankka se oli, etteivät kädet yltäneet sen ympärillä yhteen.
Olit joskus valinnut pedäjän olinpaikaksesi, ehkä yhdeksi monista.
Varmaan yhdeksi mieluisimmista.
Deevaksi Sinua taisin kutsua. Deeva, suurhaltija – mitäpä nimillä väliä.
Ihmisten antamat nimet soveltuvat huonosti kirkkauteen,
ei kirkkautta voi sanoihin vangita.
Nyt on lokakuu. Täällä etelässä on jo myöhäinen ilta, tuulee ja sataa.
Olet siellä saarella ja samalla täällä, koska luonnonlait ovat Sinussa.
Pimeää ja talvea odottavaa on myös Katajalaaksossa.
Eteeriset keijut ovat siellä sulautuneet Maaäitiin lepäämään talven ajaksi,
koska heidän tehtävänsä liittyvät kesään ja kesän valoon.
Sinulle eivät vuodenajat merkitse muutosta eikä muuttumista.
Sinun voimasi on paitsi luonnosta, myös muualta.

ELÄMÄÄ VUOREN SISÄLLÄ

Varangerin vuoron rannalla sijaitsevan
Vadsön kaupungin takana on Ekerön lintuvuori.
Sinne on helppo huonommankin päästä,
kun vain löytää sinne vievän sokkeloisen autotien tapaisen.
Viime kesäinen siellä käynti oli yksi Lapin retken kohokohdista,
vaikuttava elämys.

Ääretön autius, rajaton Jäämeri täynnä väkevää voimaa,
vain sammalta kasvava turve jalkojen alla
ja lintuvuoren pystysuorat seinät suoraan Jäämereen.
Ja kaiken yllä rajaton, kirkas, väkevä taivas.
Vuoren päällä vietetty lyhyt aika sisälsi
niin paljon voimakkaita elämyksiä merestä, vuoresta ja ilmasta,
että ne sekaantuivat toisiinsa.

Vasta nyt kotoisessa Kouvolassa, oman työpöydän ääressä
ja miltei vuoden erottamana alkavat vaikutelmat erkaantuu toisistaan.

Näkyvimpänä pyrkii esille itse vuori
ja sen sisässä sykkivä erikoislaatuinen elämä.
Koetan sanella nauhalle tarpeellisen siitä, mitä vuoren sisällä tapahtuu.
Vuoren sisälle meneminen edellyttää aivan toisenlaista värähtelytasoa
kuin Koto-Suomen ikivanhaan peruskallioon meneminen.

Hitaasti vuori avautuu, siis sen aineellinen puoli alkaa
ikään kuin menettää voimaansa tai tavallaan hajota,
ja näin eetteritason maailma tulee mahdolliseksi tavoittaa.
Vuoren sisällä puuhailee lukuisa joukko pieniä tummia luonnonhenkiä.
Tummuus heissä ei merkitse jotain erityisen alhaista kehitysastetta,
vaan se on seuraus heitä ympäröivästä aineesta
ja myös sen sisältämästä eetteritasosta.

Vanhoissa kansantarinoissa heitä ehkä kutsuttaisiin maahisiksi.

Näin teen minäkin, jos tämä heille sopii.
Tuntuu sopivan, ja niinpä voinkin jatkaa.

Maahiset täällä ovat poikkeus yleensä tapaamistani luonnonhengistä
siinä, että he eivät ole yksilöityneitä.

He ovat saman tahdon alaisia ja toimivat siis tavallaan
tämän »keskustahdon» antamien ohjeiden mukaisesti.
Myös tämä keskustahdo on vuoren sisällä ja tuntuu hallitsevan
suurilla alueilla tämän tason luonnonhenkiä,
ei siis ainoastaan Ekerön lintuvuorella.

Keskustahdolla ei ole muotoa, vaan se on voimakas valo,
säteily vuoren sisällä.

Siinä on erittäin korkea viisaus, Maaäidin viisaus,
joka sitä kautta säteilee sitten maahisiin.
Maahiset ainakin täällä ja näillä rannikoilla vuorten sisällä
ovat sukupuolettomia luonnonhenkiä.

Mikä on sitten maahisten tehtävä täällä ja ehkä muuallakin?
Keskustahdosta käsin katseltuna heidän tehtävänsä alkaa selkiintyä.
He työskentelevät maan sisällä, mutta käyvät välillä myös maan pinnalla.
Tehtävänä on rakentaa ja elävöittää maan eetteristä olemispuolta,
antaa voimaa sammaleelle ja niille varvuille
ja muulle pienkasvullisuudelle, mikä niillä mailla kasvaa.
Työskentely on tavallaan epätoivoista näin ihmistasolta katsottuna,
koska maaeetteriä on hyvin vähän kaiken kaikkiaan olemassa,
ja tätä he sitten kokoavat
ja samalla omalla rakkauden työskentelyllään valmistavat sitä lisää.
Mutta niinpä sitten se, mikä siellä kasvaa,
on eetteriseltä olemispuoleltaan erittäin sitkeää ja voimakasta
ja sisältää paljon tätä energiaa, esimerkkinä vaikkapa hillat.
Maan päällä maahiset eivät paljoa viivyttelä,
koska vuoren sisällä on heidän varsinainen kotinsa.
Muuta elämää maan päällä he eivät paljoakaan näytä tajuavan
tai siitä välittävän, puuhailevat vain omat puuhansa
ja sukeltavat sitten jälleen maan sisään.
Pahantapaisia he eivät ole,
mutta jokainen kiusatuksi joutuva puolustautuu omalla tavallaan.
Maahiset eivät ole tästä poikkeus.
Keskustahto on häpeällisen huono ilmaisu sille viisauden voimalle,
jota tässä koetan kuvailla.
Ihmisten pitkälle kehittämä tietokone – keskustahdon vastine –
on karkea työväline tähän »viisauden tietokoneeseen» verrattuna.
Tämä keskustaho sisältää myös rakkauden, koska se kuuluu viisauteen,
mutta ihmisten kehittämä tietokone ei tule sitä koskaan sisältämään
ja on siten vaaraksi ihmisille ihmiskunnan tulevaisuutta ajateltaessa.

SYNTYMISEN IHME

Jonakin toisena iltana alkoivat lintuvuorella vietetyn lyhyen hetken
tuntumat jälleen tiivistyä, mutta tällä kertaa Jäämerta koskevina.

Enempiä ei siinä tapahtunut,
vaan kysymyksessä oli eräänlainen yhteyden rakentaminen.
Muutamaa viikkoa myöhemmin värähtelyt alkoivat uudelleen tiivistyä.
Nyt saattoi käydä tervehtimässä Jäämeren merenhenkiä,
joihin paikan päällä aikanaan oli syntynyt vain vähäinen kosketus.
Pyhyyden tuntu oli siinä paikassa, minne sain seurata hakijaani.
Se sijaitsi jossakin merenpohjan ja -pinnan välillä,
eikä se ollut varsinainen huone vaan läpäisemättömän tiiviillä
eetteriverholla muusta merestä eristetty tila.
Pehmeän vihertävä hohde valaisi sen,
tulematta mistään ja olemalla tasaisesti kaikkialla.
Siellä oli lähes kaksikymmentä korkealle kehittyntä merenhenkeä,
kaikki synnyttämässä. Ketään muita ei siellä ollut,
eivätkä he synnyttämisessä apua tarvinneetkaan.
Syntymisen ihme tapahtui samalla tavalla kuin ihmisellä,
vain sillä erotuksella että heiltä puuttui ihmisen aineellinen ruumis
ja siihen liittyvät luonnolliset kivut.
Kukin heistä synnytti yhden lapsen,
ja ihmisäitien tavoin he imettivät vastasyntyneitään.
Sinne he jäivät lähdettyäni, en tiedä kuinka pitkäksi ajaksi
– jos nyt tällaista ihmistason elämään kuuluvaa ajanmäärittelyä
yleensä on tarpeellista miettiä heitä koskevana.
Jäämeren luonnonhenget ovat eetterisellä tasoltaan paljon tiiviimpiä
ja kiinteämpiä kuin pienten sisämerien
tai Välimeren, Atlantin ja Meksikon lahden luonnonhenget.
Tuntuu siltä, että mahdollisuudet aineellistumiseen ovat olemassa
ilman suurta siihen tarvittavaa energian kokoamisen ponnistelua.
Joissakin otollisissa olosuhteissa saattaa
tiivistyminen tapahtua heidän tahtomattaan
tavallisen merenkulkijan aistein havaittavaan tasoon saakka.
Näin syntyy myös vaara esimerkiksi pyydyksiin takertumiselle.
Tällaisista tapahtumista on olemassa
vanhojen merenkävijöiden kertomuksia.

VIESTINTUOJA

– Ystäväni, onko Sinulla jokin viesti?

Hän nyökkäsi ja kehotti sitten jatkamaan sitä kirjoittamista,
mihin olin ollut syventyneenä.

Kotoisasti – vaikka vähän ympäristöä oudoksuen –
hän istui työn kestäessä kirjoituspöydän kulmalla.

Olin ottanut esille muistiinpanot,
jotka Aili oli aikanaan purkanut nauhalta paperille.

Nauhalle oli saneltu paikan päällä erään kesäisen,
Lapin luontoa koskeneen tutkailun tulokset.

Matkan olimme tehneet eräiden ystäviemme seurassa.

Muistiinpanoissa on joitakin välähdyksiä myös Lapin luonnonhengistä.

Muistiinpanoista oli avautunut

erästä tällaista tapaamista koskeva saneluni.

Sen ajatusenergia oli kutsunut meille ystäväni
– tai ehkä hän puolestaan oli tönäissyt minua
avaamaan muistiinpanot juuri siltä kohdalta.

»Seuraava pysähdyspaikka oli kämppä,
joka on ehkä oma lukunsa tämän päivän historiassa.

Parkkipaikka on noin 200 metrin päässä kämpästä,
minne sitten polkua myöten,

osittain pitkospuita pitkin kävelimme.

Kämpän lähellä virtaa puro puhdasta solisevaa vettä

ja siinä oli hyvin hyvääntuntuksia vedenhenkiä,

jotka tuntuivat ilahtuvan meidän sinne tulostamme.

Oikealla puolella polkua, siis pitkospuiden kohdalla,
tavallaan purojen muodostamassa saarella oli kuusi

ja siinä odotteli meitä peikko,

jos sitä nimeä tästä ystävästäni voisi käyttää.

Hän tuntui ilahtuvan tulostamme.

Hänen ikänsä tuntui olevan hyvin korkea, varmaan satoja vuosia,

koska hänen nykyinen nimikkopuunsa oli

ehkä muutamia kymmeniä vuosia vanha,

mutta aikaisempi nimikkopuu oli jo vanhuuttaan kaatunut siinä lähellä,

ja jo varsin lahonnut.

Kämpä itsessään on oikein hyvän tuntuinen
ja ehkä myöskin ne ihmiset,
jotka ovat siellä majailleet, ovat tunteneet olonsa
miellyttäväksi ja jättäneet sinne itsestään miellyttävät jäljet.

Istuskelimme siinä terassilla ja kesken kaiken
pieni metsätonttu kulki välitsemme, siis myös kämpän lävitse,
eikä näyttänyt meitä havaitsevan.

Mitä puuhia lienee hänellä ollut mielessään,
jotain tähdellistä varmaankin.»

Kesti pitkän tovin ennen kuin taustalla kangastelleet
Lapin avohakkaukset ja muut ihmisten aiheuttamat tuhot
sulautuivat tulevaisuuteen.

Sitten ystäväni tuossa pöydän kulmalla lausui selkein sanoin:

– Ihmisten ymmärrys on lisääntynyt. Se tulee muuttamaan kehityksen
kulkua. Vielä tuhotaan, mutta ymmärrys on lisääntynyt.

Vielä hetken hän viipyi ja sanoi sitten:

– Veli, tekee mieli kotiin.